

ADALET

Qurucusu:
Adil Minbaşiyev

Gündəlik hüquq qəzeti

Qəzet 1990-cı ilin
iyulundan çıxır

№ 50 (5882) 8 may 2021-ci il

Qiyməti 30 qəpik

Şuşa Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edildi

Bax:səh-2

NJDENİN HEYKƏLINİ
SÖKMƏYƏ RUSİYANIN
DUXU ÇATMAZ

Deməli, Rusiya 9
May Alman faşizmi
üzərində Qələbə gü-
nünü təntənəli su-
rətdə qeyd edəcək.
Özü də nəinki Rusi-
yada, həm də sözü
keçən ölkələrdə,
for-postlarında, el-
cə də Xankəndində.

Xocavənddə də (hələ ki ora Xocavənd deyil, Martu-
nidir) faşizm canilərindən biri Njdeyə heykel qoyulub.

Neçə vaxtdır səhbət gedir ki, bu faşistin heykəli gö-
türülməlidir. Amma Rusyanın gücü çatmir bu heykəli
sökməyə. Ona görə ki, Rusiya qorxur ki, Ermənistan
onun ağzını cirar.

İRADƏ TUNCAYDAN GÜNÜN STATUSU

Əvvəllər nağılları
geçələr danışındılar
uşaqlarakı yatsınlar.
İndi Allah saxla-
mışlar hərəsi bir An-
dersen yemliyir qapi-
sında. Başbilənlər yə-
ni... Bütün günü üyü-
düb-tökürlər... Ara-
hqsız...

Xalq şairi Musa Yaqub
olduğu yüksəkliyə - Tanrı
dərgahına qovuşdu.

Allah rəhmət eləsin!

İNTİHARLA VƏFAT ETMƏYİ AYIRA BİLMƏYƏNLƏR

Deməli, Şuşada qalib əs-
gərlərimizdən biri, Daxili
Qoşunların baş leytenantı
Rüştə Nəbişadının intihar
etməsi ilə bağlı bütün səyt-
larda və sosial şəbəkələrdə
məlumatlar yayılıb.

Ancaq qəribəsi budur ki,
Daxili Qoşunların hospitali
açıqlama verir ki, Rüştə Na-
bişadın hospitalda vəfat
edib.

Ailə də başqa cür açıqla-
ma verir, daha dəqiq de-
sək, intiharla bağlı. Eyni
bir hadisə müxtəlif tərəflər-
dən müxtəlif cür açıqlanır.

İntihar başqa şəydi, vəfat
etmək başqa şəydi. Hansı
düzdü? Kimə inanaq? Ona
görə də hospitalın yeni bir
açıqlamasına ehtiyac var.

Bir şəhidə bu nə yanış-
ma? İndi bu suala kim ca-
vab verməlidir?

Söz aidiyatti orqanlarının
di.

HƏLƏ DƏ NOVRUZƏLİLİKDƏN ÇIXMAMISIQ EY!

Deməli, tələb edirik
ki, Rusyanın sülhməramlıları
Ermənistan silahlı qüvvə-
lərinin Qarabağda basdır-
dıqları minaların xəritəsini
versin. Allah, hələ də Novru-
zəli olaraq qalırıq.

Bəlkə biz Rusiya sülhmə-
ramlılarından, daha dəqiq de-
sək, erməniməramlılarından və
onların komandanı Rüstəm Muradovdan tələb yox, aci-
zanə xahiş edək ki, ermənilərin basdırıldıqlarını özümüz
tapacağıq, siz təzələrini basdırımayın.

GÖKHAN ÖZCAN MƏNİ BAĞIŞLASIN

"Heç pis olmayın. Allah dualarınızı qəbul etmiş-
dir. Yerinə yetirməməsi üçün səbəbləri hazırlayır".

Ona görə məni bağışlasın ki, fikrini təhrif etmi-
şəm və elə əslində də düz eləmisişem.

Ancaq qəribəsi budur ki,
Daxili Qoşunların hospitali
açıqlama verir ki, Rüştə Na-
bişadın hospitalda vəfat
edib.

Ailə də başqa cür açıqla-
ma verir, daha dəqiq de-
sək, intiharla bağlı. Eyni
bir hadisə müxtəlif tərəflər-
dən müxtəlif cür açıqlanır.

İntihar başqa şəydi, vəfat
etmək başqa şəydi. Hansı
düzdü? Kimə inanaq? Ona
görə də hospitalın yeni bir
açıqlamasına ehtiyac var.

Bir şəhidə bu nə yanış-
ma? İndi bu suala kim ca-
vab verməlidir?

Söz aidiyatti orqanlarının
di.

MOSKVANIN

"NATO"SU ÇEZDİ

Deməli, əvvəller bir "Varşava bloku" vardi. SSRİ NATO-nun açığına
yaratmışdı və deyəsən, SSRİ-dən və 14 dənə Sosialist Respublikalarından
ibarət idi, rəqəmdə səhv edə bilərəm. Həmin respublikaları da SSRİ sax-
layırdı. Sonra bu Blok darmadağın oldu, elə SSRİ-nin özü kimi.

SSRİ-nin varisi olan, dilxor olan Rusiya yeni bir "NATO" yaratdı, yəni
SSRİ-nin keçmiş respublikalarından: başda Ermənistan olmaqla, Rusiya,
Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan, Belarus, deyəsən elə bun-
lardı.

Bax: səh.2

DÜNƏN ERMƏNİ RADIOSU BELƏ BİR MAHNI OXUYURDU

Lavrov gəlir, xoş gəlir,
Xoş gəlir, səfa gəlir.
Qoltuğunda Hadrut gəlir,
Xoş gəlir, səfa gəlir.

GÜNÜN LƏTİFƏSİ

Bir oğlan oturur skamyada:
- Ay Allah, indi mən neyneyəcəm.
Dostu gəlir soruşur:
- De görək nolub?
- Otur deyəcəm.
Dostu oturub yenə soruşur, de görək
nolub?
- Skamyanı rəngləyib-
lər.

Şuşa Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edildi

Prezident İlham Əliyev Şuşa şəhərinin Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

Şuşa şəhəri tarixən Azərbaycanın tarixi-mədəni, ictimai-siyasi həyatının mühüm mərkəzlərindən biri olmuşdur.

1977-ci ildə xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə "Şuşa şəhərinin tarixi hissəsinə tarix-memarlıq qoruğu elan etmək haqqında" qərar qəbul edilmişdir. Həmin qərar nəticəsində Şuşada abidələrin qorunması, görkəmlı mədəniyyət və incəsənet xadimlərinin xatirələrinin əbədilaşdırılması istiqamətində əhəmiyyətli addımlar atılmışdır.

Azərbaycana qarşı başladığı hərbi təcavüz nəticəsində Ermənistən Respublikası 1992-ci il mayın 8-də Şuşa şəhərini işğal etmiş və şəhərdə xalqımızın tarixi-mədəni irlisinin məhv edilməsi siyasetini həyata keçirmişdir.

Ordumuzun qətiyyətli mübarizəsi ilə tarixi ədalət bərpə edilmiş və 2020-ci il noyabrın 8-də Şuşa şəhəri işğaldan azad olunmuşdur. Şəhərə, onun tarixi-mədəni irlisəne və təbiətinə vurulmuş zərərin təxirəsalınmadan inventarizasiyası aparılmış, bərpə işlərini başlanılmışdır.

Bərpa-quruculuq işlərinin təşkilində çevikliyi və səmərəliliyi təmin etmek üçün Şuşada dövlət idarəetməsinə də böyük diqqət yetirilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin işğaldan azad olunmuş ərazilərdə ilk xüsusi nümayəndəsi məhz Şuşa rayonuna təyin edilmişdir.

Tarixi-mədəni əhəmiyyəti və Azərbaycan xalqı üçün müstəsna mənəvi dəyərə malik olması Şuşaya xüsusi qayğı və həssaslıqla yanaşılmasını zəruri edir.

Bu baxımdan, Şuşada dövlət idarəetməsinin və hüquqi tənzimləmənin daha da təkmilləşdirilməsi şəhərdə tarixi-mədəni irlisənə bərpəsinə və qorunub saxlanması xidmət etməklə yanaşı, onun daim inkişafına şərait yaratacaqdır.

Sərəncamda qeyd edilir ki, Şuşa şəhəri Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilsin.

Nazirlər Kabinetin bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etmək tapşırılır.

Ermənistana qaytarılan əsirlərin sayı açıqlandı

"Hərbi əməliyyatlar dayandıqdan sonra tərəfimizdən 70-dən artıq erməni əsiri qarşı tərəfə qaytarılıb".

Adəlet.az xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyindən məlumat verilib.

Qeyd olunub ki, bunun qarşılığında isə Ermənistən, çox çətinliklə əldə olunmuş kövrək sülhə zərbə vuraraq, əməliyyatlar dayandırılıqlıdan demək olar ki, 20 gün sonra Azərbaycan ərazilərinə öz hərbçilərini yeridib.

"Bu hərbçilərin tördəyi terror aktı nəticəsində 4 nəfər Azərbaycanlı hərbçi həlak olub, bir nəfər mülki şəxs isə yaralanıb", - məlumatda vurgulanıb.

Unudulmaz o illərdən əziz bir xatirə

"Xoş gəlmisinə Kürdəmirə, rəhbərim!"

Bu misra Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 70-ci illərdə Kürdəmirə gələrkən ustad aşiq Əhmədin qarşılıma mərasimində dahi rəhbərə üz tutub dediyi şeirdəndir.

Hər kəsə məlumdur ki, Ulu öndərimiz sənətsevən, zövqlü, həssas bir insan idi. Əsl sənətə, sənətkar xüsusi dəyer verirdi. O, təkcə dinləməkdən zövq almırı, həm də bir neçə məşhur mahnını da sevə-sevə ifa etməyi bacarırdı. Aşiq Əhməd Rüstəmov da onun yaxşı tanıldığı və dəyər verdiyi sənətkarlar ididi.

Heydər Əliyev Kürdəmirə gələndə aşiq Əhmədin və digər sənətkarların onu sazla, sözə, xoş avazla qarşılımları xüsusi canlanma və yüksək əhval-ruhiyyə yaradırdı və Ulu öndər bu sənətkarları maraqla dinleyirdi. Mən həmin vaxtlarda rayon qəzetində işləyirdim və belə tarixi, səmimi görüşləri daha yaxından izləye bilirdim. Və bunlar mənim üçün də çox əziz və unudulmaz xatirələrdir.

Bələ qarşılıma mərasimlərindən birində aşiq Əhməd sinəsində saz dahi rəhbərə üz tutub deyirdi:

*Sinəmdə telli saz başlaram sözə,
Şənинə söz düzüm bu gün təp-təzə.
Xalqının diliyə deyirəm Sizə,
Xoş gəlmisinə bu yerlərə, rəhbərim!*

...Heydər Əliyev tarlaları gəzib, pambıqcıclarla görüşdü, işgücləri barədə hal-əhval tutdu, istəklərini, arzu və tekliflərini dinlədi. Söhbətin gedisində Ulu öndər əlində saz yaxınlıqda dayanmış aşiq Əhmədə üz tutub gülümsər halda: Aşiq, yaxın göl, - dedi - sondən şeir, avaz isteyirik.

Aşiq Əhməd sazi sinəsinə vurub ürəyindən gələn misraları dilo gotirdi və özüne məxsus avazla oxudu, rəğbatlı qarşılındır.

...Heydər Əliyev ayrıklärən pambıqcıllara uğurlar arzuladı və sözünün sonunda dedi: Çox sağ olun, əlleriniz yorulmasın!.. Ulu öndərin bu sözü aşiq Əhmədin gözəl bir şeirinə çevrildi:

*Yurdumuzun insanları
Bir-birindən ayrılmاسın.
Can desin insan-insana,
Dostluq teli qırılmاسın.*

Ümummilli liderimizin 15 iyun 1993-cü ildə xalqın arzusu ilə Bakıya gəlişi və hakimiyət yenidən qayıdışı milyonlarla biri kimi aşiq Əhmədi də hədsiz sevindirmişdi. Bu gəlişə xalqımız dərddən, qəmdən, qan-qadadan, bələlərdən xilas olacaqdı. Həmin əlamətdar, xoşbəxt gün münasibətile ustad aşiq sevinc və inam hissi ilə yazdırdı:

*Hər kəs bilir bu dərd-səri, a dostlar,
Bizim başımızda nələr gəlibdi.
Ölümlü-ittimli, qanlı-qadali,
Burulğanlı neçə sellər gəlibdi.*

Heydər Əliyevin yenidən rəhbərliyə qayıdışından fərqliyən, özünü və xalqını xoşbəxt sanan aşiq Əhməd sözünü bu misralarla yekunlaşdırır:

*Əhmədəm, sözümüz yetirdim sona,
On beş iyun səda saldı hər yana.
Gözəriniz aydın, Azərbaycana
Dahi rəhbər, müdrik Heydər gəlibdi!..*

Daha bir şeirində isə aşiq Əhməd yazdırdı:

*Dərya kimi təlatümlü sinəmdə
Dürlü-dürlü sözləri var xalqımun.
Müstəqillik olda edəndən bəri
Gözəl kəndi, şəhəri var xalqımun.*

Bütün bunlar aşiq Əhmədin sonralar nəşr etdirdiyi "Xoş gəlmisinə Kürdəmirə, rəhbərim!" və "Əlləriniz yorulmasın!" kitablarında da öz geniş öksini tapmışdır.

Tofiq Abdullayev,
jurnalist

Aqil Abbas

MOSKVANIN "NATO"SU ÇEZDİ

Deməli, əvvəllər bir "Varşava bloku" vardı. SSRİ NATO-nun acığına yaratmışdı və deyəsən, SSRİ-dən və 14 dənə Sosialist Respublikalarından ibarət idi, rəqəmdə səhv edə bilərəm. Həmin respublikaları da SSRİ saxlayırdı. Sonra bu Blok darmadağın oldu, elə SSRİ-nin özü kimidi.

SSRİ-nin varisi olan, dilxor olan Rusiya yeni bir "NATO" yaratdı, yəni SSRİ-nin keçmiş respublikalarından: başda Ermənistən olmaqla, Rusiya, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Özbəkistan, Belarus, deyəsən elə bunlardı.

Deməli, ABŞ başda olmaqla NATO Rusiyaya hücum eləsə, Ermənistən başda olmaqla həmin ölkələr ABŞ-in da, NATO-nun da ağızını ciracaq. Məsələ bunda deyil. Mövzu tamam başqadı.

İndi həmin təşkilatın, nəydi adı, yadımdan çıxmışdı, hə, yadına düşdü, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının iki üzvü - Tacikistan və Qırğızıstan torpaq üstə bir-birini qırır. Qırğızıstan nə qədər şəhid verib. Bu necə Təşkilatdır ki, iki üzvü bir-birini qırır, Təşkilat da baxır.

Mövzumuz bu da deyil. Deyəcəksiniz bəs, nədi? Bir az səbirli olun da. Deməli, Qırğızıstanın sərhədlərini bağlanmış müqaviləyə əsasən, Rusiya Federasiyası qorunmalıdır və guya qoruyur. Mejduproş, həm Tacikistanda, həm də Qırğızistanda Rusyanın hərbi bazaları var. İndi Tacikistan hücum edib Qırğızıstanın nə qədər sərhədçisini qırıb, nə qədərini də qırır, hətta ölkədə matəm elan olunub.

Bəs, sərhədi qoruyan Rusiya qoşunları hədədi? Niye Tacikistana cavab verməyiblər, ya-xud Qırğızıstanın sərhədini qoruyayıblar?

Həmin müqaviləyə əsasən, Ermənistən da sərhədlərini Rusiya ordusu qoruyur. Deyəsən, 3-4 gün bundan qabaq da Zəngəzurda Azərbaycanla sərhəddə Rusyanın sərhəd qoşunları iki zastava qurdu.

Rusiya Qırğızıstanın sərhədini nə teher qoruyarsa, sabah Ermənistən da sərhədini elə qoruyacaq.

Qonşuya ümid olan şamsız qalan kimi, başqa dövlətlərə arxayınları olanlar da bilsinlər ki, Ermənistansız qala bilərlər.

- Rusiya batır, cənablar! Rusiya batır!
- Hə, hə, get, ağla!

Rəşad Mahmudov:

Qarşidakı aylarda toylarla bağlı müəyyən standartlar formalaşacaq

Qarşidakı aylarda toylarla bağlı müəyyən qaydalar çərçivəsində yeni standartlar yaranacaq.

Trend-in məlumatına görə, bunu Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədr müavini Rəşad Mahmudov bildirib.

Lakin millət vəkili bildirki, məhdudiyyətlərin tam aradan qalxması üçün əhalinin yaridan çoxu vaksinasiya olunmalıdır:

"Bu gün bildiyiniz kimi, 1,5 milyon vaksin vurulub, bu da təqribən əhalinin 7-8 faizi deməkdir. Əhalinin tam rahat şəkildə rahat nəfəs alması üçün isə, bundan əvvəl deyildiyi kimi camiyyətin 60-70 faizi vaksinasiya olunmalıdır."

Bu qədər insanın vaksinasiya prosesindən keçmədiyi mədətcə, qadağaların aradan qaldırılması xəyalını reallığa çevirə bilməyəcəyik. Düşünürəm ki, qarşidakı aylarda rəqəmlər aşağıdakı döşdükə mədəni və sosial həyatımızda toy və digər mərasimlərin keçirilməsi üçün bəlli qaydalar çərçivəsində standartlar formalaşacaq. Amma bu o demək deyil ki, pandemiya bitmiş vəziyyətdədir".

USAQLAR BİZİM GƏLƏCƏYİMİZDİR!

Dövlətimizin uğurlu sosial siyasetindən yararlanmayı ən çox uşaqlar haqq etmişlər. Çünkü onlar bizim gələcəyimizdir. İstər hökumət tərəfindən, istərsə də Heydər Əliyev Fondu və başqa təşkilatların xətti ilə yetişməkdə olan nəslin sağlamlığı, təlim-terbiyəsi üçün yeterinə böyük həcmidə işlər görülür, programlar həyata keçirilir. Xüsusilə də xəstəliyi, qüsürü olan uşaqların reabilitasiyası, cəmiyyətə inteqrasiyası daim diqqət mərkəzindədir.

Tale elə getirmişdir ki, mənim övladlarım - 15 yaşlı Rüstəmli Selcan və Rüstəmli Nurcan əkiz bacıları anadangəlmə iflic xəstəliyindən eziyyət çəkirler və ötən 15 il ərzində davamlı müalicəyə ehtiyacı olmuşlar. Əlbəttə, valideyn olaraq, ailə başçısı olaraq etiraf edirəm ki, jurnalist qazancımla uşaqlarımın müalicə xərcərini qarşılmamaq imkanım aşağı olmuşdur. Lakin

Azərbaycan vətəndaşı olaraq qdrətli dövlətimizin qayğıından bizim ailəyə də pay düşmüşdür.

Son vaxtlarda qızlarının əllil arabası ilə təmin edilməsindən ötrü Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə müraciət etdim. Çox həssas yanaşıldı. Gözlədiyimdən də qısa müddət ərzində müsbət həll olundu ve uşaqlar müasir əllil arabaları ilə təmin olundular. Üstəlik, ƏDSMN-inin xətti ilə onlara Naf-

talan şəhərindəki "Möcüzəli" uşaq sanatoriyasına 14 günlük müalicə almaları üçün göndəriş de verildi.

Dövlətimizin qayğılı münasibətini uşaqlara ötürmək vəzifəsinin öhdəsindən layiqincə gələn ƏDSMN rəhbərliyinə, şəx-sən cənab nazir Sahil Babayevə ailəmiz adından, belə həssas, humanist yanaşmadan faydalanan bütün ailələr adından dərin təşəkkürümüz bildirirəm. Çox - çox arzu edirəm ki, nə vaxtsa (arzu edirəm ki, ləp ya-xın gələcəkdə) övladlarım özləri dövlətimizə minnətdarlıqlarını ifadə etmək iqtidarındə olsunlar, səhhətləri imkan versin ki, əmək qabiliyyətli yetkin insanlar kimi işləyib ölkəmizin tərəqqisine töhfə versinlər, qazanclarına uyğun vergi və sosial sığorta ödəyiciləri olsunlar.

Hörmətlə:
Ceyhun Rüstəmli

Xallı pələng libaslı Məhəmməd son nəfəsinə qədər mərdliklə vuruşub

Vətəne tuşlanan güllələri siyəsi ilə qarışlayan oğullarımızdan biri də Səmədov Məhəmməd Niman oğludur. O, 13 iyun 2001-ci ildə Pirşağı qəsəbəsində anadan olub. 10 sayılı sanatoriya tipli internat məktəbini bitirdikdən sonra peşə məktəbində təhsil alaraq xəzinədarlıq sənətinə yiyələnib. Məktəbi fərqlişənme şəhərətnaməsi ilə təmamlayıb. Arzusu stomatoloq olmaq idi. İdmənin güləş növü ilə məşşəl olurdu. Bir neçə uğurlara imza atmışdı. İki dəfə yarışların yüksək pilləsində qərarlaşmış və diplomla mükafatlandırılmışdı.

Anası Gülcəhrə xanım deyir ki, Məhəmməd böyüyüñ-kiçiyin yeri ni bilən, ağıllı, vətənpərvər, səmimi, mehriban övlad kimi tərbiyə almışdı. O, düzüyü, doğruluğu, mənəvi saflığı həyatının mənəsi hesab edirdi.

Məhəmməd 2019-cu ildə həqiqi hərbi xidmətə çağırılıb. Cocuq Mərcanlıdakı "N" sayılı herbi hissədə xidmət edirdi. 2020-ci il sentyabrın 27-də işgalçi Ermenistan ordusunun təxribatları genişləndəndə xallı pələng libaslı Məhəmməd hirsində yer-göyə sigmir, "qana qan", "savaşa savaş" deyə-

rək özleri ilə ölüm-qan getirən mənfur düşmənlərə qarşı döyüşə atılıb. Özü kimi qeyretli oğulları mızla birlikdə düşmənlərin başına ələyib. Füzüli və Cəbrayılın ra-

yonunun bir sıra kəndlərinin işğaldan azad edilməsində feal iştirak edib. Döyüslərdə göstərdiyi rəşadətə görə komandiri tərəfinən 2 terifname alıb və döyüşü qardaşı Bəylər ilə birləşdə qısamüddəti ezamiyyətə buraxılıb. Atası qurban kəsib. Ən böyük arzusu Şuşanın işğaldan azad olunmasında şəxsən iştirak etmək olub. Lakin namərd düşmən gülləsi onun arzusunu gözündə qoyub. Məhəmmədin son döyüşü Hatrüt

ühründə gedən savaş olub. Ölümündən qabaq evlərinə qısa məktub yazıb. Mektubda yazılır: "Atama, anama, qohumlara salam gönərirəm. Mən yaxşıyam. Düşmən bizim qarşımızda tab gətirməyib geri çekilir. İnşallah sağsalamar gelərem. Vətən torpağının azad olunmasında iştirak etməyimdən şərəf duyuram. Kişinin birinci vəzifəsi Vətənini qorumaqdır".

Məhəmməd 7 oktyabr 2020-ci ildə Hadrutda düşmən hücumunun qarşısını almaq üçün son nəfəsinə qədər vuruşub. Qarşı tərəf böyük itki verərək geri çəkilməyə məcbur olub. Düşmən mərmilərinən biri ürəyi vətən məhəbbəti ilə döyünen bu igid əsgərimizin həyatına son qoyub. O, vətən torpağının hər yerində görünən şəhidlik zirvəsində qərarlaşıb. Məzari Pirşağı qəsəbəsindəki Şuşa qəbiristanlığındadır.

Cəsur, qorxmaz döyüşü Məhəmməd Səmədov Füzulinin, Cəbrayılın, Hadrutun işğaldən azad edilməsi medalları ilə, həmçinin Vətən uğrunda medallı ilə təltif olunub.

Faiq Şükürbəyli,
AJB-nin üzvü

"ABŞ bizi bu programdan çıxara bilməz"

F-35 programından heç bir ölkənin birtərəfli qaydada çıxarıla bilməyəcəyini demisi dır. ABŞ-in son məktubu bizi haqlı çıxardı.

Bunu Türkiye Respublikası Müdafiə Sənayesi Komitəsinin sədri İsmayıllı Dəmər deyib. O, İqtisadiyyat Müxbirləri Dərnəyinin üzvləri ilə görüşündə F-35 programı üçün imzalanan anlaşma memorandumunu x-

tırladıb: "Bu mətnə görə, hər hansı bir müttəfiqin buradan çıxarılması yalnız yekdiliklə ola və ya özü çekiile bilər. Bunların heç birinin olmasına baxmayaraq, "Türkiyəni çıxardım" ifadələrinin hüquqi əsası yoxdur.

Təyyarələrimizlə əlaqəli hüquqlarımızın itirilməməsini və ittifaq ruhuna zidd olmayan bir həll tapılması

təmin etmək üçün ABŞ ilə bir dialoq prosesi başlayacaq", - Dəmir bildirib.

MEHRİBAN

Aqil Abbas

ARAİK KƏLBƏCƏRDƏ KƏND TİKDİRİR, KƏLBƏCƏRİN BAŞÇISI...

Deməli, hələ ki Qarabağ ermənilərinin lideri Araik Aratunyan Kəlbəcərin və Ağdərənin kəndlərinə gəzir, ermənilər üçün yeni qəsəbələr saldırır, evlərini tikdirir. Qısaltı, özünü Dağlıq Qarabağın prezidenti kimi aparır. Bəlkə yalan deyirəm?

Amma Kəlbəcərin icra başçısına hələ Kəlbəcərə getməyə icazə vermirlər. Eləcə də olsun Cəbrayılın, Zəngilanın, Qubadlının, Laçının, Şuşanın, Xocalıının, Xocavəndin icra başçılarına.

Ağdamın icra başçısı Vaqif Həsənov bircə dəfə Ağdama getdi, öz kəndlərinə də getdi, dərhal trollara tapşırıdlar ki, söyün, təhqir edin Vaqif Həsənovu. Yüz faiz bu tapşırıq Ermənistandan gəlməmişdi, elə bizzət verilmişdi.

Deməli, sülhməramlıların köməyi ilə ermənilər Qarabağın Azərbaycan kəndlərində tikinti işləri aparırlar, infrastruktur qururlar.

Bizə isə müharibədən altı ay keçməsinə baxmayaq, nəinki öz ev-eşiyimizi tikməyə icazə verirlər, hətta ziyanat etməyə qoyurlar.

Deyəcəksiniz minalanıb. Başqa rayonları deyə bilmərəm, Ağdam şəhərini başdan-başa iki dəfə gəzmişəm. Evimizə-eşiyimizi də getmişəm.

Ay hökumət, icazə ver gedim evimizi tikim də! Mən və mənim kimilər getsinlər evlərini tiksinlər, hökumət də yük düşməsin də.

Buna da Rüstəm Muradov icazə verməlidir? Əgər o icazə verməlidirsə deyin, ona müraciət edək.

İlkin Xəlilov

Ləyaqətiniz
harada aldı,
əgər vardısa...

O şəkil mənə də ən birinci göndərilib, paylaşı biledim, amma Kərbələyi İsmayıllı demişkən, bəs, kişiliyi, qeyrətə, nə sözün????? Kəsdiyi çörəyi, həmkarlığı facebookda 5-10 like yiğməq xatırınə qurban verənlər, tupürüm sizin mənliyinizə... Həyatda heç kim, heç nədən siğortalanmayıb. Nəsimi bütün səhvələri, doğruları ilə mənim üçün Azərbaycanın ən yaxşı diktordur. ELƏDİKLƏRİNƏ də haqq qazandırmır. Hansısa Əhməd, Məmmədin yazıb, paylaşıdiği

heç, amma bu adamlı çörək kəsib, özünü həmkarımı görməkdə fəxr edənlər, heç utanırsız???? Nəsimi səhv edib, bildik, sizin kişiliyiniz, ləyaqətiniz harada qaldı, əgər vardısa...

70 milyon peyvənd yararsız çıxa bilər

"Johnson & Johnson" peyvəndinin 70 milyon dozasi yararsız ola bilər. Bu barədə "Nyu York Tayms" məlumat yayıb. Bildirilir ki, peyvəndlər ABŞ-in Merilənd ştatının Baltimor şəhərindəki "Emergent BioSolutions" zavodunda istehsal olunub. Söyügedən zavodda ABŞ peyvəndi ilə yanaşı, Britaniya-İsvəç firmasının "AstraZeneca" preparat da istehsal olunur. Xatırladaq ki, aprelin əvvəlində "Johnson & Johnson" un Baltimordakı zavodunun əməkdaşları preparatların komponentlərini qarışdıraraq səhəv yol vermiş, buna görə də 15 milyon doza vaksin korlanımuşdu. Hadisədən sonra ABŞ-in Qida və Dərman İdarəsi (FDA) müəssisədə yoxlama aparmağa başlayıb.

Əlavə edək ki, "Johnson & Johnson" peyvəndinin sözügedən partiyası daha öncə korlanmış partiya ilə eyni zamanda istehsal edilib.

MEHRİBAN

ƏDALƏT •

8 may 2021-ci il

Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi

Nö 50 (2231) 8 may 2021-ci il

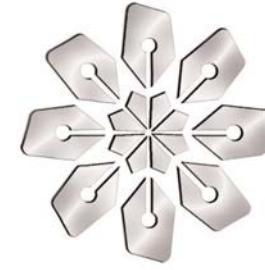
Ərazisinin bir hissəsi dağlıq, bir hissəsi aran olan Füzuli torpağı özünün bərbərəkəti, coğrafi və ekoloji durumu ilə hər zaman diqqət mərkəzində olan bu torpağın təkcə Azərbaycan və dünya elminə, mədəniyyətinə, incəsənətinə, ümumiyyətlə isə fikir dünyasına bəşər etdiyi ziyanları özü birbaşa Füzuli torpağının zənginliyindən xəbər verir.

Əgər Azərbaycan tarixini nəzərdən keçirsek, onda görərik ki, təkcə Quruçay mədəniyyəti bu ərazinin həm elmi,

metini, bərəkətini qabartmış, ona önem vermişdilər. O illərin adamlarının dilindən eşitdiyim ifadə indiki kimi yadımdadı. Hər kəs birmənalı şəkilə vurğulayırdı ki, Füzulinin çörəyi dadımıza çatdı.

Bu faktı qabartmaqla bir məqamı şəhər etmek isteyirəm. Məlumdur ki, 44 günlük qəlebəmiz Füzuli rayonunun bütün ərazisinin işğaldan azad edilməsində sözünü dedi. Doğrudur, hələ 1994-cü ilin yanvar ayının 4-də keçirilmiş uğurlu Horadiz döyüşü zamanı Füzuli rayonunun 22

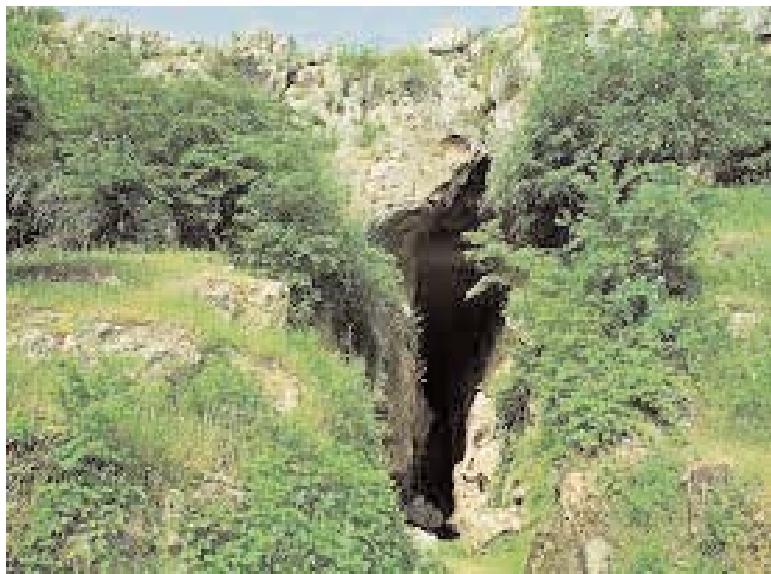
masına yaradılmış şərait olar. Düşünürəm ki, ölkə prezidenti cənab İlham Əliyevin Regionların inkişafına Dair Dövlət Proqramına uyğun olaraq Füzuli rayonunda sovet dönməndəki kimi taxılçılığa geniş meydən verilməsi ərzəq proqramımızın teminatı üçün uğurlu seçim olardı. Ve bu seçim də özü-özlüyündə həm də rayonda digər sahələrin inkişafına meydən açardı. Belə ki, taxıl sahələrindən toplanan saman heyvandarlığının inkişafında yem kimi istifadə olunur. Və bu da öz növbəsində

Azərbaycan Respublikasının
Medianın inkişafı Agentliyi

Füzulinin ümidi dolu günləri, illəri

iqtisadi, həm də coğrafi baxımdan qədim insanın yaşamını, həyat tərzini öyrənmək üçün kifayət qədər böyük xammaldır. Yeni alımların, tədqiqatçıların üz tutduğu Quruçay mədəniyyətinin hər bir saxsı parçası, hər bir abidə nümunəsi özü-özlüyündə sirlə bir kitab kimi oxunur. Və təbii ki, bu pxunanlar da tarxi elminə, xüsusile də Azərbaycan tarixinə eyni faktlar, yeni fikirlər əlavə edir. Özü də zamanın sınağından keçmiş, yoxlanılıb təsdiqini tapmış fikirlər.

Hələ Sovet dönməndə Füzuli rayonu daha çox taxılçılıq və üzümçülük bir təsərrüfat rayonu olaraq diqqətdə saxlanılırdı. Hətta sovet-alman müharibəsindən yaranan müəlliflərin böyük eksəriyyəti birmənalı şəkildə həm Sovet ordu sunun çörək təminatında, həm də Azərbaycan əhalisinin aclişa qalib gəlməsində Füzuli torpağının əvəzsiz xid-

kəndi və aran bölgəsindəki torpaqları işğaldan azad edilmişdi. Həmin vaxt rayona rehbərlik edən sabiq icra başçısı hörmətli Nəbi Muxtarovun bilavasita təşəbbüsü ilə təbii ki, həm də Ulu Önderimiz Heydər Əliyev cənablarının birbaşa dəstəyi ilə azad edilmiş torpaqlarda taxıl əkininə start verilmişdi. Məhz bu da qəçqin həyatının acılarını yaşıyan Füzuli sakinləri üçün dövlət yardımından əlavə çörək olmuşdu. Adamlar artıq öz istehsallarını dəyirmana aparmaq imkanı qazanmışdır.

Bu isə hər kəsin dəhnəsində çörək demək idi. Həmin təcrübənin bu gün geniş şəkildə davam etdirilməsi minalardan təmizlənmiş ərazilərdə də taxıl əkinin sahələrinin genişləndirilməsi həm respublikamızın taxıl ehtiyacının ödənilməsinə, həm də Füzuli sakinlərinin taxilla bağlı problemlərinin birdəfəlik aradan qaldırı-

rayon əhalisinin heyvandarlığı olan marağını daha genişləndirir. Adətən əkinçilik özü ilə paralel olaraq heyvandarlığı da şərait yaradır.

Respublikamızın digər regionları kimi Füzuli rayonu da heyvandarlığın inkişafı üçün geniş imkanlara malikdir. Bunu başlıca səbəbi həm Araz çayının suyundan, həm də rayon ərazisindən keçən digər çayların, eləcə də artezian quyularının sularından istifadə etməklə çələngləri, olaq sahələrini suvarmaq imkanı var. Deməli, olaq sahələrinin, ot-yem ehtiyatlarının olması heyvandarlığın inkişafı üçün çox önemlidir. Bunun da önəmli olmasını təmin edən su təchizatıdır. Füzuli torpağının dağlıq ərazilərindəki məşə ötrüyü, bulaq suları da heyvandarlıq üçün müəyyən təminatdır. Bax, bütün vurğuladığım bu məqamlar göstərir ki, rayonda taxılçılıqla yanaşı, heyvandarlığın inkişafına da xüsusi diqqət yetirmek olar.

Ötən əsrin 70-ci illərindən başlayaraq, Füzuli rayonu ərazisində pambıqcılıqla yanaşı, üzümçülüyün də inkişafına maraq böyük olmuşdu. Neticədə rayon ərazisində üzüm emalı zavodları da tikilmiş və bu gün də hər kəsin böyük həvəslə xatırladığı üzümçülük dən qazanılan gəlir rayon sakinlərinin şəxsi büdcəsinə diqqətçəkən vəsait toplanmasına səbəb olmuşdu. Hətta həmin illərin üzümçüləri bu sahəni daimi iş yeri kimi qiymətləndirməklə onun bərəkətinə şükurlər etmişdi-

lər. Belə ki, üzümçülük sahəsində həm üzüm tinglərinin əkilməsi, onların dibinin boşaldılması, onların xüsusi beton direklərə qaldırılması, dərmanlanması, suvarılması, məhsulun toplanması, sonra yenidən bu prosesin başlanması ilboyu işin mövcudluğu demək idi. Bir az da konkret desək, üzümçülərin demək olar ki, bütün fəsillərdə, bütün günlərdə əlləri işdə olur. Siz bunu gözünüzün önüne gətirsiniz, onda həm məhsuldarlığına görə, həm də daimi iş yeri olmasına görə, üzümçülüyün nə qədər perspektivli olduğunu siz də qəbul edərsiniz.

Rayon ərazisində pambıqcılığın da inkişafına həmişə maraq olubdu. Elə müstəqillik dövründə də bu məsələ gündəmə getirilib və yəqin ki, həmin sahənin dırçəldilmesi üçün də təşəbbüsler irəli sürürlər. Ona görə ki, Füzuli pambıqcılarının şöhrəti hələ unudulmayıb. Xüsusu ilə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Şəmama Həsənovanın pambıq uстası kimi qazandığı ad tarixə yazılbı. Deməli, bu sahədə həm təcrübə var, həm də nümunə. Eləcə də rayon ərazisində baramaçılığın inkişafında da söylədimiz kifayət qədər diqqətçəkən nümunələr göstərmək olar. Çünkü Füzuli baramaçlarının da xidmətləri həm sovet dönməndə, həm də artıq müstəqillik illərində

ortadadı. Bu da onu göstərir ki, çəkiliş sahələrin genişləndirilməsi rayonda baramaçılığın inkişafında da öz sözünü deyir.

Bəli, bu gün işğaldan azad edilmiş Füzuli rayonunun böyük perspektivləri göz önündədi. Azərbaycan Prezidentinin Füzuliya sefərləri, burada hava limanının bünövrəsinin qoyulması və həmin tikintinin sürtələ davam etdirilməsi Füzulinən millət vəkili seçilmiş Vüqar Bayramovun dediyi kimi, sentyabr ayında Füzuli hava limanının istifadəyə veriləcəvi bir dənə göstərir ki, bərəkətli, çörəkli bir bölgə olan Füzuli rayonu özünün şərəflə tarixinə yeni şəhidələr əlavə edəcəkdi. Burada bir məqam da Əhmədbəyli-Şuşa yolunun Füzuli şəhərindən keçib getməsi bu rayonun sosial iqtisadi həyatına mütləq mənada öz müsbət təsirini göstərəcək. Üstəlik onu da unutmayaq ki, rayon ərazisindəki tarixi abidələrə təşkil ediləcək turist sefərləri də həm rayonunun abadlaşmasına, həm də tanınmasına öz töhfəsini verəcəkdi. Bütün bunlar isə Qarabağın bir parçası olan Füzuli rayonunun qarşısındaki günləridi. Uğurlu və ümidi günləri!

Əbülfət MƏDƏTOĞLU

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
MEDİANIN İNKİŞAFI AGENTLİYİNİN MƏLİYYƏ YARDIMI İLƏ**

ƏDALƏT •

8 may 2021-ci il

Faiq QISMETOĞLU
faiqqismetoglu@box.az

ANAMIN QOXUSU

Mənim çox yaxın dostum, qohumum əmim oğlum Zülfüqar bir video göndərmişdi. Həmin videoya baxanda bir daha analar yadına düşdü, bir daha doğmalar yadına düşdü, bir daha sevdiyimiz insanlar yadımıza düşdü. O videoda belə bir ideyavardı ki, mən heç nə istəmirəm, qızılıqlı dəstəsini istəmirəm, dünyamın ən gözəl varını, dövlətini istəmirəm. Mən anamın qoxusunu istəyirəm... mən anama gedən yolu istəyirəm... Bütün analar gözəldi, bütün analar qəşəngdi. Çünkü onlar anadılar. Məhəmməd Peyğəmbər də bururub ki, Cənnət anaların ayağı altındadı. Bəli, həqiqətən də Cənnət anaların ayağı altındadı. Hamının anası var, hamı anasını sevir, hamı anasını yada salır. Elə analar var ki, Haqq dünyasına qovuşub, Allahın dərgahindədir. Allah onlara rəhmət eləsin! Ruhları şad olsun! Bütün analar dünyamın ən böyük varlığıdı və onların qarşısında baş əyirik.

Mənim də anam gözəl insan olub. O qədər gözəl insan olub ki, onun ətri hələ də burnumdan getmir, onun qoxusu hələ də mənim burnumdadı. Və hec vaxt yadımdan çıxmır ki, anam həmişə bizi yemək bişirəndə əlinin dadından, duzundan tutmuş qeyri-adı gözəllikləri yaradırdı və bunlar hamısı bizim yadımızdadı. Onun bişirdiyi aş, onun bişirdiyi bozbaşı, onun bişirdiyi kotleti heç kim bişirə bildirdi. Bəlkə də ondan da yaxşı bişirənlər var, amma mənə gö-

rə dünyamın ən yaxşı yeməyini, ən yaxşı bozbaşını, ən yaxşı aşını, ən yaxşı kotletini elə mənim anam bişirib. Anam o qədər ləzətli, o qədət ətirli yeməklər bishirərdi ki, o yeməklərin dadı, duzu, ətri qoxusu hələ də bizim burnumuzdan getməyib.

Dünya belədir, bir gün yaranan bir gün gedir. Amma analarsa həmişə yadda qalır, xatırlordə yaşayır. Və bəzən də bizim yuxularımıza gəlirlər. Ən çətin məqamlarımızda mən həmişə anamın yuxuma girdiyini görmüşəm. Vaqif Bəhmənli yazar ki, anam yuxuma girmir. Amma mənim anam yuxuma tez-tez girir. Ən narahat, sıxıntılı anlarında, kədərlə məqamlarında, dərd içində boğulanda anam mənim yuxuma girir. Bir dəfə Türkiyədə olanda qardaşım ağır vəziyyətdə idi. Onda anam yuxuma girdi. İkimizi də quecaqlayıb dedi ki, qorxmayı, hər şey yaxşı olacaq. Ölüm ayağında olan qardaşımı həkimlər xilas elədi.

Və biz ordan Azərbaycana sevinə-sevinə qayıtdıq. Bəli, analar özləri olmasa da, onların ruhları yaşayır. Onların ətrini, qoxusunu biz hər an hiss eləyirik. Bir dəfə yatmışdım, hələ ruhun bu qədər diri olduğunu, insana yaxın olduğunu hiss etməmişdim, gördüm ki, kimsə mənim üzümdən öpdü, anamın nəfəsiyi üzümə dəyən, anamın əlliyyədi saçlarının üstündə gəzən, anamın ətriyyidə mənim burnuma gələn. Sanki mənimlə qarşı-qarşıya durub danışındı...

sanki mənə məsləhət verirdi... sanki mənə həyan olurdu. Heç vaxt yadımdan çıxmır o an. Bir neçə dəqiqə o nəfəsi, o qoxunu hiss elədim. Və o qoxu, o nəfəs hələ də mənim yadımdan çıxmır. Elə bildim ki, anam doğrudan da sağdı. Deməli, insan varsa, ruh da var. Və bizim bilmədiyimiz çox sirlər Allah-Təalanın ixtiyarındadı. Allah-Təalanın ixtiyarında olan bu sirləri biz hələ də bilməyəcəyik. Amma bir onu bilirom ki, biz analarımızın qoxusunu, analarımızın ətrini, analarımızın iyini onların ruhlarından ala bilirik. Yəni onlar bizim yuxularımıza gəlirsə, nəfəsləri üzümüzə dəyirsə və bu hissə onların qoxusunu, ətrini hiss eliyirik. Məncə dünyada elə ən böyük xoşbəxtlik odur ki, insan atasını, anasını, doğmalarını heç vaxt unutmur. Yenə deyirəm, anamın qoxusu, anamın ətri heç vaxt adamin yadından çıxmır, mənim də yadından çıxır.

Və bir gün biz də Allahu dərgahına dönəcəyik. Amma bilmirik bizim qoxumuzu, ətrimi, iyimizi kim hiss eləyəcək. Onu deyə bilmərik. Bildiyimiz odur ki, dünyasını dəyişən analarımızın da bu gün ətrini, qoxusunu hiss eliyirik. Biz ona gedən yolu axtarıraq, ona gedən yol Allaha gedən yoldu, Allahın dərgahında olan insanlardı analar. Bir daha biz onların ruhu şad olsun! - deyirik. Anaların qoxusu hər zaman, hər an gələcək, ətri hər zaman hər an hiss olunacaq.

Rəşad Atakişiyevə şəhid statusu verildi

Hərbi Hava Qüvvələrinin "MiQ-29" təyyarəsinin pilotu, polkovnik-leytenant Rəşad Atakişiyevə şəhid statusu verilib.

Səfərərlik və Hərbi Xidmətə Çağrış üzrə Dövlət Xidmətindən (SHXÇDX) Adalet.az-a bildirilib ki, "Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlərin tətbiqi qaydaları"nin təsdiq ediləsi barendə Nazirlər Kabinetinin 15 yanvar 1994-cü il tarixli 10 sayılı Qərarının 4.1-ci bəndinin 3-cü abzasına əsasən, şəhid ailəsi statusu gizir və zabit heyəti üçün Müdafiə Nazirliyinin, Daxili İşlər Nazirliyinin, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti, Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin, Dövlət Sərhəd Xidmətinin kadrlar idarəsinin təsdiq arayışlarla təsdiq olunur.

Bəli ki, Müdafiə Nazirliyindən SHXÇDX-nin Yasamal rayon idarəsinə daxil olan 02.04.2021-ci il tarixli 1/A-374 nömrəli məktuba və 01.04.2021-ci il tarixli 1/A-371 nömrəli arayışa əsasən, mərhum

polkovnik-leytenant Atakişiyev Rəşad Saləddin oğlu 24.07.2019-cu il tarixdə döyüş tapşırığının icrası zamanı hələ olub, "Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 1-ci maddesinə əsasən mərhum "şəhid", ailəsinə isə "şəhid ailəsi" statusu verilib.

SHXÇDX-dən o da bildirilib ki, Nazirlər Kabinetinin 15 yanvar

1994-cü il tarixli 10 sayılı Qərarının 4.2-ci bəndinə əsasən, şəhid ailələrinə vəsiqə bu Qaydaların 4.1-ci bəndində göstərilən arayışlara əsasən yaşadıqları ərazi üzrə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fonduñun şəhər, rayon şöbələri tərəfindən verilir. Odur ki, qeyd olunan məsələ ilə əlaqədar aidiyyəti üzrə müraciət etmək məqsədə uyğunudur.

Qeyd edək ki, 2019-cu il iyun 24-də saat 22.00 radələrində plana uyğun olaraq gecə vaxtı təlim-məşq uçuşları keçirən HHQ-nın MiQ-29 təyyarəsi ilə qəflətən rabitə əlaqəsi kəsilib və aviasiya vasitəsi radarlardan itib. Avqustun 20-də MiQ-29 təyyarəsinin pilotu polkovnik-leytenant Atakişiyev Rəşad Saləddin oğlu 24.07.2019-cu il tarixdə döyüş tapşırığının icrası zamanı hələ olub, "Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 1-ci maddesinə əsasən mərhum "şəhid", ailəsinə isə "şəhid ailəsi" statusu verilib.

SHXÇDX-dən o da bildirilib ki,

Mühəribə gündəliyi

Şəhidliyin pasportu: sahid gilizlər

Emin PİRİ

Əvvəlcə Sumqayıtda toplandıq. Burada şəxsi heyət siyahı üzrə doldurulur, taborlar, bölgülər, tağımlara bölünür. Silahlar və əşya-əmlak verildikdən sonra hər an döyüş bölgəsinə göndərilə biləcəyim bildirildi. Əlbəttə ki, dediyim məsələlər cəmi bir-iki gün zaman apardı. Komandir heyəti bu qısa zaman, saatlar içində həm silahları nömrələr üzrə əsgərlərə paylayır, həm də tabeçiliyində olan əsgər heyətini tanımağa çəltiş. Bu qədər şəxsi heyətin yüksəldiği kiçik kazarmalarda yatmağa, addım atmağa yer yoxdur desəm, yanılmaram. Bəzənsə, iki-üç əsgər bir çarpayıda yatar. Hətta bir dəfəsində hərbi hissənin stadionunda dəmir keçidin üzərində yatmağım da yadına gəlir. Hər halda hansısa əsgərin yata biləcəyi çarpayıñ özəllşdirməyi özümsəsiğəndənmadım. Yalnız batalyonun həkimi, leytenant Rəşad doktor məni və bələk komandirinin müavini, baş leytenant Hüseynovla birgə öz tibb maşının yatmağa dəvət etdi. Bütün bunlar 1-2 gün çəkəcəyindən elə də önmə vermirik. Çünkü hər an mühəribə bölgəsinə göndərilə bilərik. Belə qısa zaman içində çarpayı davası etmək çilzılıq olar və bizə yaraşmazdı. Həm də az-əzox mühəribə anlayışından bilirsən ki, orada sən palçıqlı, soyuq, yağış altında, torpaq üstündə yatmaq gözləyir. Əlbəttə, mühəribədə yata da biləsən...

Eyni zamanda sinədə və ayqađa da olması isə əgər bədənimiz hər hansı partlayış zamanı bir neçə yerdə ayırsala, parçalanmış bədən əzalərimizin kimə aid olduğu müzəyyənləşsin və həmin yaxınlıqla əlaqə yaradılsın. Bir növ, şəhid olduğumuz xəbəri ni verməkçün...

Təbii ki, hər kəs gerçəyi bəşər döyüş vaxtı hələk olarıqsa, sıfətimiz tanınmaz hala düşərsə, o gilizlərin içindəki əsasən kim olduğumuz müzəyyənləşsin. Bu əzaların kimə məxsus olması, hansı ailəyə göndərilməsi üçün...

Bu arada bizim batalyonla-

rın əsgər heyətindən komandan-

dir heyətinə kim hər biri sa-

fərbərlik xidmətindən gələn və ya könüllü olanlardır. Tə-

səvvür edə bilirsənizmi?! Əs-

əgərindən batalyon komandiri-

nə kim hər biri könüllü... Ba-

talyon komandiri, polkovnik-

leytenant Əziz Hüseynov tə-

qaüdə çıxmış ehtiyatda olan

zabit, eyni zamanda da Birinci

Qarabağ mühəribəsinin iş-

tirakçısıdır. Batalyon koman-

dirinin müavini mayor Xəlilov

Rasim də onun kimə təqaüd-

dən yenidən xidmətə, mühəri-

bəyə qaydan zabitdir. Hər bi-

ri ölkənin bir rayonundan ol-

sa da, hamısı Bakı, Sumqayıt və Abşeron hərbi komissarlıqlarından gəlib. Bir növ bu ba-

talyona "şəhər uşaqları" de-

mək olar. Dediym kimi, cəmi

bu bir neçə günü bir çox zabit

heyəti gecələri adətən yatır,

yatanda da 2-3 saat yatır.

Həm silahlarla məşğul olmaq,

həm də şəxsi heyətin sənədlə-

riyə... Əməlli vaxt aparır.

Hər an həyəcan signali ola-

bilər. Şəxsi heyət düzülüb. Gi-

zilzilər, şəhid oldu o gilizlər...

Cənab Hüseynov əlində bir torba gilizlər gəlir. Bunlardan hər əsgər iki ədəd vermək lazımdır. Düzü, əvvəlcə məni gülmək tutur. Mühəribəyə gülə yerinə boş patronlarla, gilizlərlə gedəcəyik?! Bir-birimizlə müxtəlif zarafatlar edirik. Gerçəyi anladıqca isə qəribə bir susqunluq yaşanır. Sü-

kut...

Bu gilizlər mühəribədə bizi-

zim pasportumuz olacaqdı.

Əslində isə, şəhidliyin paspor-

tu... Bunu əsgərlərə necə izah edəsən?

Hər hansı kiçik kağıza ən

yaxınının adı, soyadı və əlaqə

nömrəsi yazılır. Sonra bu ka-

ğız o gilizin içində qoyulur. Qə-

rara alınır ki, gilizlərin biri

sağ döş cibinə, digəri isə sol

ayaq cibinə qoyulsun.

Əgər döyüş vaxtı hələk ol-

arıqlı, sıfətimiz tanınmaz hala

düşərsə, o gilizlərin içindəki

əsasən kim olduğumuz

müzəyyənləşsin. Bu əzaların

kimə məxsus olması, hansı ail-

əyə göndərilməsi üçün...

Təbii ki, hər kəs gerçəyi bə-

şədər. Kimsə kiməsə nəsə

demir, kağızlara əlaqə nömrə-

si, ad yazaraq gilizlərə yerlə-

dirir.

Bəs, man kimi yazım? Ata-

mimi? Açığ, bu ağlıma heç

Ötən ilin elə bu vaxtları idi. Elə ləp ilin bu günü idi. Həmişəki kimi yuxudan duranda öncə əlime telefonumu aldım. Sosial şəbəkələrə ötəri bir baxış atıb, dostluğumda olmayan amma sosial şəbəkədə aktiv olan erməni qızın səhifəsinə girdim... Soyağı ya Ambarsumyan idi, ya Ayrikan, yadımda deyil, amma adı Anahid idi. Bu erməni qızı gecə-gündüz yatmadı. Şuşadan, Kəlbəcərdən, Laçından, bir sözlə, Qarabağın ən

kəndində ermənilərin kətə festivalı: 120 pavilyonun açıldığı tədbirə 12 min erməni qatıldı. İşgalçılardan festivalda kətə ilə yanaşı, Azərbaycan torpaqlarında yetişən, hazırlanmış digər məhsulları da nümayiş etdirildi. Azərbaycanın milli qida növlərindən olan kətəni "Jenqlyav has" adlandıraq dünyaya erməni qidası kimi təqdim etdi.

Əvvəlki kətə festivalında - Xocavəndin Tuğ kəndində keçirilən kətə yarışmasında 2, 83 metrlik kətə

aid xorək və şirniyyatlar nümayiş etdirildi. Düzü, böyük bir bayram...

Ən aşağılayıcı tədbir bilirsiniz nə idi?

Hər ilin 9 mayında keçirilən "DQR"-in müdafiəsinin filan illiyi"nə həsr olunmuş, tədbirlər idi... "qəhhərəman erməni əsgərinin" "əyilməz" imicini görmək dərdi yığdı bizi...

Bütün bunları ən aydın formada Anahid in səhifəsindən izləyirdim və tərəmar olurdum... Bu mələk, xudpəsənd, xain ermənilər

Anahidə olan borcum: Mütləq qaytarımlıyam!

ucqar nöqtələrindən, abidələrindən fotosalar çəkdirir, xoşbəxt, qururlu təbəssümünü də üzüne yapışdırıb sosial şəbəkələrdə paylaşırdı. Elə bilənlərindən ki, o dağın-dashın məcnunu olanların bir çoxu onu izləyir, yurdularının son halını Anahidin paylaşım etdiyi fotoslardan görür, min cür abuhavaya qapılır, təbdən təbə düşür, ağlıyır, sıqtıqır, bir sözlə, səhhətini bərabər duruma salır... Anahid necəsə amma bunu anlamışdı. Çünkü, o təbəssümü, o qururlu güllümsəmə hər fotodan boylanırdı.

Mən özüm işğaldən əvvəl Şuşada cəmi 2 dəfə olmuşum. Bununla belə Anahidi Şuşaya aid fotosalar fonda xoşbəxt görəndə bütün həyatımı nifret edirdim. Gözüm dolurdu, kədərnirdim, bizim torpaqlarımıza sahib çıxanlara və onların havadarlarına nifrinlər yağırdırdım.

Əziz oxucum, bilmirəm, o fotoslara baxandan sonra sizlər mənim halımı təsəvvür etdinizmi..? Hələ Kəlbəcər rayonunun "Aterk" adlandırılmış Həsənərz

hazırlanmışdı, bu ilə isə Hadrutdan gəlmış ustalar rekordu yeniləyərək kətənin uzunluğunu 3,03 metrə çatdırıldı. Əsl bayram, əsl şənlik.. İnanıram çoxunuz o festivalı unutmadınız, o festivalın verdiyi acını yaşadınız.

Sonra erməniər Xocavənd rayon mərkəzində ("Martuni") nar festivalı keçirdilər.

Festivalda iştirak etmək isteyənlər üçün Xankəndidən xüsusi avtobuslar ayrıldı. Gediş haqqı 1000 dramdan (texm. 3,4 AZN). Tədbirdə 50-55 pavilyonda işğal altındakı torpaqlarımızda yetişən nar məhsulları nümayiş etdirildi.. Festivalda Ermənistən tanınmış şou-biznes nümayəndələrinin iştirakıyla konser, milli rəqs və oyunlar, əl işlərindən ibarət sərgi-yarmarka keçirildi.

Daha sonra "ArtsaxEntoFest" adlı "beynəlxalq"

festivalın keçirildi. "Festival" çerçivəsində məşhur İsa bulağı yaxınlığında "İsaaki Aypyur" ("İsaak bulağı") adlı restoran-kompleksində müxtəlif ölkələrin kulinarlarının iştirakıyla həmin xalqların mətbəxlərinə

28 il ürəyimizin başına xəncərlər soxmaqdan, qanımızı axıtmaqdan zövq alırdılar.

Nəisəki... şərtlər dəyişdi, haqsızlığın da qarşısı alınası oldu! 44 günlük müharibə, nə qədər yaramıza məlhəm oldu. Azərbaycan Ordusu, Tanrı haqqının vuran qolu oldu! Bitdi o dərd, ələm saçan, sintiranlı günlər, bitdi!

Bir zamanlar erməninin qarşısında utancla, sınmış qururla durduğumuz, yaralı köçkünlərin, şəhid ruhlarının üzüne dik baxa bilməyib, yaziq görkəm alaraq başımızı aşağı sallanmış gülərəndən çox uzaqdayıq! İndi dünənin ikiüzlü sifetinə də, ermənin xain vücuduna da, Şəhidlərimizin ruhuna da, köçkünlərin kövrək qəlbine də dik baxırıq! Qalib kimi! O Tanrıının vuran qolları, ömrümüzü, həyatımızı, yaştımızı size borcluyuq!

Şuşanı rəşadətli ordumuz, ığid oğullarımız işğaldən azad etdikdən sonra, hələ ki, oralara ayaq basmamışam. Amma, işdir, əgər o yerlərə gedəsi ol-sam, mütləq ordan, uzun illərdi cənnət yurdumun fonunda xoşbəxtlik və qurulu təbəssümləri Anahidə göndərəcəyəm! Ona olan borcumu qaytaracam! Mütləq!

Yaşasın Azərbaycan İgidləri! Şuşa bizimdir, Şuşa bizdədir, Şuşa əbədi olaraq bizim olacaq, Şuşa!

Gəlirəm Anahid!

Əntiqə Rəşid

"Ötən il ekstremal hava və iqlim kataklizmlərinin daha bir görünməmiş dövrü oldu", - baş katib deyib.

Onun sözlərinə görə, atmosferdəki karbon qazının konsentrasiyası ən yüksək səviyyəyə qədər yenilənərək sənayedən əvvəlki səviyyəni - 148 faizi üstələyib.

MEHRİBAN

BMT baş katibi: Bəşəriyyət fəlakətə yaxınlaşır!

Ötən il Yer kürəsində havanın temperaturu 3 milyon il ərzində rekord həddə qalxaraq, bəşəriyyəti iqlim fəlakətinə yaxınlaşdırıb.

Bu barədə BMT-nin Baş katibi Antonio Guterres bildirib.

"Ötən il ekstremal hava və iqlim kataklizmlərinin daha bir görünməmiş dövrü oldu", - baş katib deyib.

Onun sözlərinə görə, atmosferdəki karbon qazının konsentrasiyası ən yüksək səviyyəyə qədər yenilənərək sənayedən əvvəlki səviyyəni - 148 faizi üstələyib.

MEHRİBAN

Eminquey

"Mənəm e, ay dədə, Miriş"

Prezidentin incəsənət xadimləri ilə səs-küylü görüşündən sonra id. Arif Quliyev "Bəyin oğurlanması"ndakı "Miriş" obrazı kimi qacaraq, təlaşlı bir biçimdə redaksiyamıza gəlmişdi.

Vaqif Mustafayev və Ceyhun Mirzəyev bu epizodik rolu sanki ona qəsdən vermişdilər. Daha doğrusu, onun taleyini 3-4 saniyəlik cümləyə siğdi. Hamınız o obrazı yaxşı bilirsiniz. O filmdə nə atası onu bir yerdə tuta bilir, nə də o həyatda atalı bir ömür yaşayıb. Və bəlkə filmdəki Mirislə atasının qucaqlaşma səhnəsi Arif Quliyevin həyatdakı reallaşmayan arzusu - yəni atasını qucaqlamaq istəyi id.

Açığlı çox üzüldüm, çox. Arif Quliyev bir zamanki Azərbaycan insanının humor simvolu idi. Gəncədə stadion doldurulan, mühərribəli dövrlərdə hərbçilərlə görüşən, onlara konsert verən, bəzən aldığı pulu oruya bağışlayan Arif Quliyev.. Amma nədənsə, heç kim bunları dilə götürmir, ya da görməzdən gəlir..

Zaman kecdi, yeni nəsillər gəldi, insanların geyim tərzi, dünyaya baxışı, işlətdiyi texnologiyalar dəyişdiyi kimi humor anlayışları da dəyişdi. "Arif Quliyev humoru" sıradan çıxdı. Onun humoru yalnız nəvələrinin, balaca uşaqların üzünü güldürə bilərdi.

Aktyor kimi bir söz deyə bilmərəm, nə də teatrşunasam, nə də kinoshunas. Arif Quliyevi yerində saydırıran, onu səksənlərin, doxsanların humorunda ilişdirib saxlayan nə idi? Bu suala tam, aydın cavab tapmaq bir az çotındır, bir az özü, bir az da rejissorlar günahkardır. Onu epizodik aktyor kimi tanıdıq və heç vaxt bu adamın potensialını tam olaraq görə bilmədik.

Arif Quliyevin "yüngül humor"u deyirik, amma bu yüngül humorlardan şədevr yaradan aktyorlar olub, onlara bu fürsəti tanıyan rejissorlar olub. Cim Kerridən tutmuş, Rovan Atkinsona qədər. Arif Quliyev sanki taleyi ilə barışmışdı deyə, hər şeydən razılıq edirdi. Amma içindəki narazılılığı başa düşmürdükmü? Öz yetimliyi bir yandan, oynamaq istədiyi və oynaya bilmədiyi obrazların yetimliyi isə bir yandan.

Arif Quliyevi hər zaman gülən, çəvik görmüşdük. Xəstəxanada boğula-boğula qırılmış adamı incitməzmi?

Görəsən, kimləri köməyə çağırırdı bu yetim?!

Görəsən, oynaya bilmədiyi hanisi obrazlar üçub gedirdi bədənindən?!

Bilmirəm...

Bircə bunu bilirəm ki, Miriş ömrünün son saatlarında adətinə sadiq qalmadı.

Tələsdi, təlaş içində qaçıb dünyadan.

Salamsız, sağolsuz.

Lap o filmdəki kimi:

- Hara gedirsən?

- Oraaa...

ƏDALƏT •

8 may 2021-ci il

Əbülfət MƏDƏTOĞLU
madatoglu@mail.ru

PƏRƏN DÜŞƏN FİKİRLƏRİN KÖLGƏSİNDE...

Ürəyimdəkiləri kağıza köçürmək cəhdı

İllərin axarında əlimi günlük edib baxıram. Və baxa-baxa da düşünürəm. Arxada qalan bu illər mənə, əvvərəmə nələr verdi və məndən, əvvərəmdən nələr aldı. Əslində həm də mənim özümlə etdiyim sorğu-sualıdı. Bu sorğu-sualın ikinci iştirakçısı da illər, yəni zəmandır. Bax, bu zamanın məhəng daşı o qədər ağır, həm də dürüstdür ki, onu sallaşib, çəkib nə əymək mümkünüdü, nə də nizamını pozmaq. Deməli, elə mizan-tərəzi anlayışı da heç təsadüfi deyilmiş. Onun da canında-qanında bax elə həmin o zaman daşının hökmü varılmış. Mən də həmin o hökmün qarşısında susmağa çalışıram. Çünkü başqa bir addımı atmağa, müqavimət göstərməyə nə gücüm yoxdu, nə də o güc olsa belə axına qarşı üzmək divara baş vurmaqdı. Bunu bir az da çılpaqlasam, deyə bilərəm ki, lap iynə ucu boyda ağlı olan kəs də başını divara vurmaz. Təbii ki, dəlidən və intihar etmək istəyəndən başqa...

Hə, söhbət dəlilikdən düşmüş-kən... Bununla bağlı mənim dünya görüşüm Məcnun sayaqdı. Ona görə də hərdən özümü lap Məcnundan da Məcnun sayıram. Şair demişken, özümü yeni əsrin Məcnunu kimi hiss edirəm.

Və bu məcnunluğu da vurğulamaqda məqsədim odur ki, dəliliklə məcnunluğun kökündəki eyniliklə fərqliliyin barəsində imkan olduqca birlikdə düşünek. Məncə düşünmək heç vaxt gec də deyil, ziyanlı da deyil.

Əksinə, düşündükcə, qarşında yəni çalarlar, yeni mənzərələr açılır. Həmin mənzərələrin də özünün ifadəsi, özünün təqdimati adamin ruhunu da çəkir, ürəyini də çəkir. Bir də görürsən ki, nə qədər yeniliklə üzüzəsen, baş-başasan. Və...

Bəli, bütün bu dediklərim təbii ki, zamanın içərisində əriyən ömrün özünün daxilində baş verir. Bunu bir sən bilirsən, bir Allahın bir də səni dəli edən, Məcnuna çevirən. Doğrudur, belə bir fikir var ki, iki adamın bildiyi heç vaxt sərr olmur. Ona görə də Allahın sənin və ikinci şəxsin bildiyi təbii ki, sərr donundan çıxıb sevgi donuna bələnir. Və yaxud da nifra-tə bürünür.

Deməli, bütün bu prosesin başvermə proseduru, cərəyan etmə anları da zaman məsələsidi. Bu da yene zamana, əriyən ömrə hopur. Yekun olaraq belə bir məntiq ortaya çıxır: baş vermişlər, olanlar və olacaqlar zamanla ömrü, yeni insanı gah paralelləşdirir, gah qarşı-qarşıya qoyur, gah da yollarını ayırır.

Hə, mən də ömrün elə nöqtəsində yəm ki, bu daha çox yol ayrıcına yaxındı. Kəsişən yollardan ayrılan yol-

lara olan məsafə də həmin o illərin yaddaşındaki ömrə payımdı. Adətən payın azlığı, çoxluğu önemli olmur. Normal insan üçün adının anılması, qapısının döyülməsi, varlığının xatırlanması bütövlükde diqqət göstəriləməsi özü-özlüyündə artıq ən böyük paydı, ən böyük mükafatdı. Bu mükafat da anlayışlı olana kifayət edir. Ona görə də:

*Sən bir ümid, bir güvən
Əllərindən tutmuşam...
Sənə sığınan andan -
Dünyanı unutmuşam...*

*Gözümün göz gəzməsi
Bəbəkdə közərməsi...
Dolaraq gözləməsi -
Deyir ki, buludmuşam!..*

*Ruhum odda, həm buzda
Oda da ərimir buzda...
Kipriklərimi buzda -
Isladıb qurutmuşam...*

*Haqdan halal olanı
Sevdim, qəlbə dolanı!..
Ömür adlı soğanı -
Xərcləyib qurtarmışam...*

***

Heç vaxt kiminə haqqına göz qoymadım, müdaxilə etmədim, əl uzatmadım. Heç vaxt da Allahımı və Allahım qədər sevdiyimi yadımdan çıxarmamışam. Ona görə də gördüyüm saygısızlıq, etinasızlıq, qarşılaşdığını haqsızlıq və ən vacibi diqqətsizlik mənə ən ağır yara, ən kəskin xəncər kimi sancılıb həmişə. Onun ağrısını sinirə bilməmişəm, həzm etməyi bacarmamışam. Nə qədər unutmaq istəsem də, meymun kimi həmişə gözümün önündə olubdu. Və anlamışam ki, yaşadığım bu illərin, doğranan kəsilib üst-üstə yiğilan bütün agrılı hissəsi məhz mənim öz güñnahlarimdi, mənim hamı kimi ola bilməyimdi. Təklənmək, təkliye çəkilmək, özün, Allahın və sediyinlə birgə olmaq sən demə bu cəmiyyətin, bu zamanın yemi deyilmiş, ona uyğun gəlmirmiş. Uyğun gəlməyənlər də həmişə sıxlıq və zaman ləpəsi onu sahile qovur. Mənim üçün indi həmin o uzaq sahiller addım-addım yaxınlaşır. Bəlkə də ləpə-ləpə. Qoy bir az poetik olsun. Bu yerdə mən o ləpələrin piçiltisine qoşulmaq, o piçiltinin ruhuna uyğun olaraq mən də ruhumun səsinə qulaq asıram. Ruhum deyir ki:

*Ruhum elə göynəyir
Elə bil dağ basılıb...
Isa kimi çarmıxdan -
Dipdiri sağ asılıb...*

*Gözlərim də qiyılır
Əhvalım da sıyırlı...*

*Nəsə, nəsə duyulur -
Od üstdən yağ asılır...*

*Qəfil tutuldum doldum
Sən gəlib-gedən yoldum...
Bəylə bostançı oldum -
Çıynımdən tağ asılıb...*

*Ümid bitir içimdən
Allandım bu biçimdən...
Yatağımın küncündən -
Üç arşın ağ asılıb...*

Bu şeir ruhun piçiltisi idi. Onu necə ifadə etdim, necə araya-ərsəyə gətirdim, heç xəberim olmadı. Amma bir balaca nəfəsim genəldi. Ona görə ki, "üç arşın ağ" söhbəti həyat gerçəkliyidi. Doğrudur, o bəzən hamiya nəsib olmur. Amma bütün hallarda nəticə eynidi, istəyir zəlzələdən, istəyir vəlvələdən olsun...

... Yازının bu məqamında ovqatıma soğan doğrayan bir hal yaşadım. Onu yaddaşın bir küncünə atram. Qoy qalsın orda... Həyatdı, onuz da soğansız-sarımsaqsız da keçinmək olmur. Özü də indiki pandemiya şəratində. Axi bu virus söhbəti çıxanda marketlərdə sarımsağın, zəncefilin qiyməti kelle-çarxa qalxmışdı. İndi bir az özünə qayıdır. Bu "özünəqayıdış" böyüklük demək deyil. Sadəcə, öz yerinə dönməkdi. Bu mənada düşünürəm ki, mənim kimi düşünənlərin özündən çıxıb getməsi yoxdur, biz elə öz yerimzidəyik. Öz yerində olanlar da özünü sevdiyindən artıq Allahını sevir. Çünkü onun yerində qayım-qədim edən elə Allahıdır!..

Və bir də unutmaq lazımdır ki, hər şeyin başlanğıçı, sonu olduğu kimi, qaranlığın da aydınlığı, gecənin də səhəri var. Çalışıb hər ikisinin havasına öz havanı qata bilesən. Öz simində, öz sazında çalasan havanı. Özgə havasına oynayanın qollarının göydə qaldığını o qədər görmüşəm ki.

Təbii ki, siz də görmüsünüz. Deməli, hansı bucaq altından baxırsan bax, ağ ağıdı, qara qara. Sənin gözündəki eynək burda aldadıcıdı... Unutma! Bəli, mən bütün bu dediklərimi içimdə yüz dəfə ələdim. Və yalnız yüz birinci dəfə qərar verdim ki, olduğun kimi olmaq, olduğun kimi də görünmək ən böyük dürüstlükdü, doğruluqdu, gerçəklilikdi. Ona görə də üzümü Allaha tutub bu misraları piçildədim:

*Səndən dilənmək deyil
İlahi, el açmağım...
Mənə möhkəm ol, deyir -
Qarşında dayanmağım...*

*Yaradan da, yazan da
Yazdığını pozan da...
Bilib yuxu yozan da -
Nədəndi qocalmağım...*

*Qaldır, ya da vur yerə
Qaranlıq, ya gur yerə...
Birdəfəlik bir yerə -
Deyilsin, bac almağım...*

*Duam, sözüm, ümidi
Bilmirsən mən kim idim?
O ürəyi - kiridim -
Keçdi tay ucalmağım...*

Bax, bu misraların özü də mənim yerimdə dayanmağımın müəyyən mənada təsdiqi, təqdimatıdı. Bu təsdiq, bu təqdimat da ne sənin üçündü, nə də sənin düşüncədə olanlar üçün. Gerçəyin bir şeir formasında Allahıma və ona söyləməyimdi...

***

Mən bu yazını bilgisayara diqtə etdikcə içimdə yazdığınıla dediyimin arasında müəyyən xətlər yarandığını, müəyyən redaktörələrin olduğunu etiraf etməliyəm. Ona görə ki, bu yazı tamam nostalji duygular üzərində yazılmışdır ürəyime. Bu nostaljinin içərinsində həyatımdakı, ömrümədəki, düşüncəmdəki, eləcə də aid olduğum kollektivdəki adamlar da var idi. Onlarla bağlı düşündüklerimi, yaşadıqlarımı kağıza köçürmək niyyətindəydim. Bir az da dəqiq ifadə etsəm, ürəyimdəkinin surətni çıxaracaqdım. Amma alınamdı. Bəlkə də belə daha yaxşıdı. Çünkü hərənin öz arşını, öz həqiqəti var. Kimsə mənim yazdığını yanlış da anlaya bilərdi, yaltaqlıq kimi də, qısqanlıq kimi də, ittiham kimi də görənlər olacaqdı. Elə bu yerdə həmin ürəyimdəkindən bir ştrixi, bir cümləni bu yazıya əlavə etdiyəm. Və olduğu kimi də söyləyəcəyi yəqin ki, bilgisayar yazarımız nöqtəsinə, vergülüne toxunmadan yeni abzasdan yazacaq:

- 17 il önce tanıdım onu. Və 17 il də sadəcə illərin dəyişdiyinin şahidi oldum. Və bir də hər gün mənim ruhumu, gözlərimi sevindiren libası dəyişdi. Ürəyi də yerində qaldı, oturşuduruşu da, hətta barit kimi alışmağı da. İndi 17 ilə nöqtə qoyur. Həyatda yox, "Ədalət"də. Üzünə açılan yeni qapının, yeni ünvanın daha gözəl olacağına inanaraq "yolun açıq olsun, Gülər xanım!" - deyirəm. Mənə aid olan haqqının halal etməyini istəyirəm. Çünkü iş vaxtı bəzən nəyinsə xatırınə və yaxud hansısa ovqatın diqtəsinə uyub könlüne dəymışəm, sil at, getsin!

Bəli, bu yazdıqlarım 17 il birlikdə işlədiyimiz Gülər xanım İsmayılova ilə "Ədalət"dəki sonuncu yazımın əsas hissəsi idi. O ki, qaldı bundan sonra nəyi necə yazacağıma, onu zaman göstərəcək. Hər şeyin zamana ehtiyacı olduğunu isə yəqin ki, heç birimiz unutamışıq.

VƏTƏNİN VƏ XALQIN UĞUR FENOMENİ

Ali Baş Komandan bizə qürurlu olmaq səlahiyyəti bəxş etdi

Tarix boyu xalqımız heç bir müharibə istəməyib, həmişə sülhün, əminənliklə, ədalətin tərəfində olub. Ermənilərin xəyanətlərinə dözsək də, sonadək qan və ölüm gətirən mühəribənin səbəbkərini kimi tanınmaq istəmədik. Qələbə çaldığımız 44 günlük mühəribədən sonra da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev xalqımızın iradəsini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Ali Baş Komandanın söylədiyi kimi müharibə bizim gücümüzü göstərdi, əyilməz iradəmizi göstərdi, birliyimizi göstərdi, mühəribə rəmzinə, qələbə rəmzinə çevrilən dəmir yu-muruq öz gücünü göstərdi.

Vətən Mühəribəsində qazanılmış qələbə, düşmənin məğlub edilməsi və torpaqlarımızın işgaldən azad edilməsi Azərbaycan xalqının bir yar-uq kimi dövlət başçısının ətrafında birləşməsi nəticəsində mümkün olmuşdur. Hələ 2020-ci ilin iyul döyüşləri gedərkən çoxlu sayda gənclərimizin ordumuza dəstək üçün cəbhə bölgəsinə getmələrini, bir sira şəhər və rayonlarımızda gənclərimizin "Şəhidlər olməz, vətən bölünməz", "Ya Qarabağ ya ölüm" şüarları ilə nümayişlər keçirərək Ali Baş Komandanı dəstəklədiklərini və onun bir səzü ilə döyüşə hazır olduğunu gördük.

Gənc nəslin nümayəndələrində vətəne sevgi hissini möhkəmləndirməsi, işgal olunmuş torpaqlarımızın qaytarılması amali ilə tərbiyə olunmaları, vətən mühəribəsində göstərdikləri qəhrəmanlıq, fədakarlıq uğurlu gənclər siyasetin aparılması nəticəsində mümkün olmuşdur. Bu cür siyasetin aparılması bir sira xarici qüvvələrin ürəyincə deyildi. Hələ 2015-ci ildə Regionların 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi Dövlət Proqramının icrasının birinci ilinin yekunlarına həsr olunan konfransdakı nitqində prezident İlham Əliyev milli ruhda tərbiyə almağın hər bir gəncin borcu olmasını, ənənələri yaşatmaq, gəncləri milli ruhda böyütməyi isə yaşılı nəslin borcu olmasının bildirmiştir. Şəki rayonundan 56 qəhrəman övladımız şucayət və igitlik göstərərək vətən mühəribəsində şəhid oldular, adlarını əbədi-ləşdirdilər.

Prezident İlham Əliyevin çıxışlarından birində söylədiyi kimi Azərbaycanda yürüdülən müdrik siyaset, sosial ədalətə riayət edilməsi hesabına xalq iqtidar birliliyi təmin olunub. Bu birləşmiş özünü 44 günlük vətən mühəribəsi dövründə də göstərdi. Mühəribə iki cəbhədə gedirdi: döyüş meydanında və xarici kütləvi informasiya vasitələrində. Azərbaycan həm döyüş meydanındaki mühəribədə, həm də informasiya mühəribəsində qalib gəldi. Prezident İlham Əliyevin yorulmadan xarici kütləvi informasiya vasitələrinə verdiyi müsahibələrində dünya ictimaiyyətinə həqiqətləri, erməni təxribatları, mülki əhalimizə qarşı törədilən terror aktları barədə məlumatları çatdırırırdı, dövlətimizə qarşı qarayaxma kampaniya-sı aparmağa çalışan xarici kütləvi informasiya vasitələrinin nümayəndlərini tutarlı arqumentləri ilə susdurur-

du. Xalq öz liderinin çıxışlarını səbir-sizliklə gözleyirdi və zəfər xəbərlərini Ali Baş Komandanın eşidərək daha da ruhlanırdı.

Vətən mühəribəsində qazanılmış qələbə Azərbaycanın güclü dövlət olmasını bütün dünyaya sübut etdi. Bu gün dövlətimizin güclənməsi, ərazi bütövlüyüün bərpa olunması, daxili sabitlik, iqtisadi sahədə ən qabaqcıl yerde olmasının səbəbi Azərbaycan xalqının 1993-cü ildə düzgün seçim edərək ölkənin idarə olunmasını ulu öndər Heydər Əliyevə etibar etməsi və bu gün Heydər Əliyev siyasetinin prezident İlham Əliyev tərəfindən ugurla davam etdirilməsidir.

1993-cü il oktyabr ayında ulu öndər Heydər Əliyev xalqın mütləq əksəriyyətinin etimadını qazanaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. Xalq ümidi Heydər Əliyevə bağlı və tarix göstərdi ki, xalqın seçimi doğrudur. Ulu öndərin göləşindən sonra daxildə və xaricdə vəziyyət müəyyən qədər stabilleşməyə, Azərbaycanın nüfuzu artmağa, ölkəmiz beynəlxalq hüquqa hörmət edən ölkə kimi tanınmağa başladı. Ermənistən ölkəmizə qarşı irəli sürdüyü təcavüzkar siyaset barədə dünya ictimaiyyətinin məlumatlandırılmasına formalaşdı. Konstitusiyanın qəbul olunması, çoxpartiyalı sistemin yaradılması, böyük həcmədə investisiyaların cəlb olunması, Azərbaycan ordusunun təməlinin qoyulması, siyasi, iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə islahatların aparılması məhz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Ulu öndər Heydər Əliyev və prezident İlham Əliyevin düşmən ölkənin regional iqtisadi layihələrdən kənarada saxlanılması istiqamətində apardıqları siyaset düşməni həm iqtisadi, həm də hərbi cəhətdən sarsıtmışdı. Ölkəmizin iqtisadiyyatına cəlb olunmuş böyük həcmədə investisiyalar, "Ösrin müqaviləsi"nin imzalanması Azərbaycan dövlətini gücləndirdi və düşmənin regional layihələrdən təcrid olunması prosesini başlatdı.

Ermənistana pulsuz silahların daşınması da çökəmən düşmən ordusunu xilas etmədi. Uğurlu iqtisadi siyaset nəticəsində ölkəmiz heç kəsən asılı olmayan, öz hesabına ordusunu gücləndirən dövlətə çevrilmişdir, düşmən xarici dövlətlərin və beynəlxalq təşkilatların təzyiqlərinə məruz qalmışdı. Lakin dövlət başçısının siyasi iradəsi nəticəsində bu təzyiqlərə tab götərmişdir. Yeni Azərbaycan Partiyasının 2021-ci il martın 5-də keçirilmiş VII qurultayında Prezident İlham Əliyev demişdir: "Aparıcı beynəlxalq maliyyə qurumları neft kəmərlərinin Ermənistən ərazisindən keçməsi üçün Azərbaycana təzyiq etmişlər, Azərbaycanın rəhbərliyini məcbur etmek üçün kreditləri yubatmışlar. Buna baxmayaraq Azərbaycan rəhbərliyi milli maraqlara cavab verməyən heç bir addım atmamışdır."

Tarix yazarı Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə şanlı ordumuzun qələbəsi bütün dünyada müzakirə olunur və bundan sonra da müzakirə oluna-caqdır, döyük taktikaları və texnikaları hərbi dərsliklər salınacaqdır.

Heydər Əliyev 1993-cü ildə hakimiyyətə gəlməmişdən əvvəl müstəqil Azərbaycanın nizami ordusu yox idi və yalnız onun göləşindən sonra ordu quruculuğu prosesi başlanıldı. Bu proses prezident İlham Əliyev tərəfindən ugurla davam etdirildi və Azərbaycan ordusu ən müasir silahlarla təchiz olundu, peşəkar hərbiçi-lər yetişdirildi. Həmin silahların alınması həm neft ixracından əldə olunmuş gölərlərin səmərəli istifadə olunması, həm də mühəribə şəraitində olan Azərbaycana silah satılmasına qoyulmuş məhdudiyyətləri aşmaq üçün siyasi iradə rol oynadı. Ali Baş Komandan İlham Əliyev çıxışlarının birində qısa müddət ərzində qələbə əldə olunmasını Azərbaycanın xüsusi təyinatlılarının və digər hərbi birləşmələrinin misilsiz mərdliyi, qəhrəmanlığı, fədakarlığı ilə əlaqələndirilmişdir. Bundan sonra da ordu quruculuğu prosesi davam edəcək, Azərbaycan NATO-da güc baxımından ikinci yerde olan Türkiyə ordusunun kiçik modelini yaratmaq istiqamətində çalılaşacaq və Türkiyə ilə hərbi sahədə əməkdaşlıq çərçivəsində ən müasir silahlar alınacaqdır.

Xarici ölkələrin tanınmış siyasi politoloqları da artıq Azərbaycanın göləçək ugurlarına, perspektivlərinə bu günün reallıqları üzərində yüksək dəyər verirlər. Eyni zamanda bütün bu ugurların əsas səbəbkər və ideya müəllifi kimi dövlətimizin rəhbərindən heyranlıqla səhəbəcərlər. Siyasi politoloq, tarix elmləri doktoru Vitali Andrievskinin nüfuzlu abad.məd informasiya agentliyində dərc olunan "Azərbaycanda sıçrayış" adlı məqələsində qeyd edilir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev güclü və effektli lider kimi özünü təsdiqləyib. "Əgər başqa rəhbərlərlə müqayisə etmək lazımlı gəlsəydi, o zaman mən onu Ərdoğanla, Tzipin və Nazarbayevlə yanaşı qoyardım."

Torpaqlarımızın işgaldən azad olunması məcburi köçkünlərin öz doğma yurduna qayıtmamasına imkan yaratdı. Həmçinin həmin torpaqlarda yeni inkişaf modeli tətbiq olunacaq. Ali Baş Komandan İlham Əliyev çıxışlarında qeyd etmişdir ki, bu model digər ərazilərimizə də tətbiq ediləcək. Azad olunmuş ərazilərdə böyük şəhərlərin baş planları tərtib ediləcəkdir, infrastruktur yaradılacaqdır, binalar inşa ediləcəkdir, o cümlədən məktəblər, xəstəxanalar. Mühəribədən sonra yeni dövr başlayıb. Ölkənin gələcəyini elə planlaşdırmaçıq ki, müstəqilliyimiz əbədi olsun, ölkəmizin qüdrəti artsın və Azərbaycan xalqı daim təhlükəsizlik şəraitində yaşasın.

Bu gün əminliklə deya bilərik və tarix də bunu sübut etdi ki, Azərbaycan güclü dövlətdir, onun güclü ordusu və güclü, qalib Lideri var.

Mehman Xankişiyyev,
Şəki şəhər prokuroru,
ədliyyə müşaviri

10 MAY - AZƏRBAYCAN XALQININ

ÜMUMMİLLİ LİDERİ

HEYDƏR ƏLİYEVİN DOĞUM GÜNÜDÜR

Ulu Öndər Heydər Əliyevin ana-dan olmasından 98 il ötür. Azərbaycan xalqı onun taleyində və tarixində silin-məz izlər qoymuş Heydər Əliyev bir daha ehtiramla xat-tırlayır, onun nurlu və doğma siması göz öündə canlanır.

Heydər Əliyev fe-nomeni təkcə bir məkanla, Azərbaycanla məhdudlaşdırır. O, hələ sağlığında əfsanələşən, siyaset olim-pini fəth etmiş nadir şəxsiyyətlərdən biridir. Biz dünyadan məşhur simalarının bu dahi şəxsiyyət haqqında necə heyranlıqla, ehtiramla danışdıqlarının şahidiyik. Heydər Əliyev siyaset aləminin patriarchı, tarixin gedisiñə təsir göstərmək qüdrətinə, polad iradəyə malik yenilməz şəxsiyyətləndirilir.

Heydər Əliyev zəkası məkan və zaman anlayışı tanımayıb. Naxçıvanda sadə bir ailədə dünyaya gələn bu böyük insanın siyaset olimpiyə yolu təlatüm-lərən, çətin sınaqlardan, aramsız mübarizələrdən keçib.

Heydər Əliyev ömrü insan ruhunun qüdrətinə, yenilməzliyinə, qalib gəlmək əzminə parlaq nümunədir.

Ulu Öndərin doğum gündündə onun keçdiyi yolu kitab kimi vərəqlənir, xatirələr dilə gəlir.

Nə qədər Azərbaycan var, nə qədər bu millət var, Heydər Əliyev də var olacaq, yaşıyacaq.

Kürdəmir rayon İcra və probasiya şöbəsinin kollektivinin hər bir əməkdaşı Ulu Öndər Heydər Əliyevin şərəflə azərbaycanlı ırsının, Vətənə səda-qətlə xidmət və peşəkarlıq məktəbinin layiqli davamçısı olmaqdan daim qurur duyur!

Kürdəmir rayon İcra və probasiya şöbəsinin kollektivi

Hacı Şahin Həsənli: Bayram namazı
kütləvi şəkildə qılınmayıacaq

Azərbaycanda bu ildə pandemiya səbəbindən bayram namazı kütləvi şəkildə qılınmayıacaq.

Bunu Trend-ə açıqlamasında Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) nümayəndəsi Hacı Şahin Həsənli deyib.

Ş.Həsənli bildirib ki, çox güman ki, Azərbaycan ərazi-sində mayın 12-si axşam ay görünəcəksə mayın 13-ü Ramazan bayramı gününə təsadüf edəcək.

"Məlum olduğu kimi Ramazan bayramı gündündə bayram namazı qılır. Yəni bayram namazı Ramazan bayramının ayınlərindən biridir. Ancaq bu bayram da pandemiya dövrünə təsadüf etdiyinə görə, bayram namazı məscid-lərdə camaatla qılınmayıacaq. İnsanlar fərdi qaydada evdə bayram namazını qila bilərlər. Ancaq camaatla bir yerdə qılınmayıacaq, cənubi hazırda insanların kütləvi şəkildə bir araya gəlməsi mümkün deyil.

Koronavirusa qarşı təkrar peyvəndin
vurulması ilə bağlı alimdən açıqlama

Koronavirusa qarşı peyvəndlərinin bir neçə ay sonra yenidən təkrarlanıb biləcəyi ilə bağlı fikirlər səslənməkdədir. Təkrar vaksinasının nə zaman baş tutacağı, forqlı peyvəndlərin tətbiqi və effektivliyi ilə bağlı cəmiyyətdə suallar yaranımaqdadır. Məsələ ilə bağlı Trend-ə açıqlama verən Almaniya-Azərbaycan Radioloji və Neyroradioloji Cəmiyyətinin sədri, Ko?ln Universiteti Klinikasının tibb elmləri doktoru, azərbaycanlı alim Nuran Abdullayev bildirib ki, hələki təkrar peyvəndin nə zaman vurulmalı olduğunu barədə dəqiq elmi tədqiqat yoxdur: "Eyni zamanda təkrar vaksinası zamani fərqli peyvəndin vurulacağı və onun daha effektiv olacağı barədə də dəqiq elmi əsaslar mövcud deyil. Amma təbbi ki, nəzəri baxımdan təkrar peyvəndin müsbət təsirləri var.

Məsələn, Böyük Britaniyada qış mövsümündə xüsusi risk qrupuna daxil olan insanlara təkrar peyvənd vurulması təklif edilir.

Bələ olun halda təkrar fərqli peyvənd vurmaq olar, lakin onun nə dərəcədə effektli olacağı barədə hələki elmi nəticə yoxdur.

Heyvanlar üzərində bu gün bu istiqamətdə elmi tədqiqatlar aparılır, hətta ilk peyvənd zamanı birinci və ikinci dozunu fərqli peyvəndlər vurub güclü immunitetin yaranmasına da rast gəlinib. Lakin insanlar üzərində bu cür tədqiqatlar hələki yoxdur".

Sevinc Orucova: "Raqufa "Milli Qəhrəman" verilməsə də, xalqın gözündə əbədi olaraq qəhrəman qaldı"

Söz vaxtını çəkər, düz 23 ilin səhəbatidir. 1998-ci il mayın 9-da Murovda yerləşən N sayılı hərbi hissəsinin gənc əsgərlərinin andiçmə mərasimindən sonra bayram tədbiri keçirildi. Mükaferçilərin arasında baş leytenant Raquf Orucovun adı çəkiləndə bütün diqqətimiz tribunaya yönəldi. Bu həmin əfsanəvi kəşfiyyatçı Raquf Orucov idi. Çavuşlarımız biz gənc əsgərlərə onun haqqında elə şeylər danışmışdalar ki, elə biliirdik ki, elə Murov boyda bir adamdır. Amma gözəldiyimizin əksinə tribunaya bəstəboy çılimsiz gənc bir adam çıxdı. Ona "Hərbi xidmətlərə görə" medali, vaxtından əvvəl rütbə və bir də o dövrə Ali Baş Komandan olan mərhum ümummilli lider Heydər Əliyevin imzası olan saat hədiyyə olundu. Zəmanəsinin ən böyük kəşfiyyatçısı gənc həmkarının uğuruna biganə qalmamışdı.

Raquf Orucov "Murov" əsgərlərinin "komutan" dediyi 2-3 za-bitdən biri idi. Hami bilir ki, Murovda qulluq edən istənilən əsgər və ya zabitə "Murov qartalı" deyirlər. Bizlər "Murov qartalı" adını ona halal etdik.

Qəhrəmanın ömrü gün yoldaşı Sevinc xanım da özü kimi igid qadındır. Atalar belə yerdə gözəl deyib: "Aslanın erkəyi düşülməz". "ZƏFƏR" Şəhid ailələrinə dəstək ictimai birləşmə rəhbəri Sevinc Orucova bu gün öz əməlləri ilə Raqufun xatırmasını yaşadır.

- Sevinc xanım, "44 günlük" Vətən Müharibəsində müzəffər ordumuzun qələbələrinin əsasını qoyan, xalqı özünə qaytaran, Azərbaycan kişisinə vətən qeyratini qaytaran və qəhrəmanlıq tariximizin ən şərəflisi səhifələrdən olan "Aprel döyüsləri"ndən 5 il keçdi. Bu 5 ilin necə tez keçdiyini şəxsən mən heç hiss etmədim. Sanki Yer kürəsi çox sürətlə hərəkət edir. Sizin üçün bu 5 il necə keçdi?

- Mən də 5 ilin necə tez keçməsi ni hiss etmədim. Raquf kimi igidi itirmek, bizim ailəmizin faciosıdır, Elə bil dünən olub. Elə həmin gündə qalmışq. Elə həmin günü yangı ürəyimizi yandırı... (Kövrəlir)

Bu 5 il bir-birinə oxşayan ağrılı, yeknəsək günlər və yalnız ziyarətə getdiyimiz bir məkan oldu. Və bir də heç vaxt bitməyəcək həsrət. Nəinki mən, o döyüslərdə şəhid olanların ailələrində də eyni veziyətdir. Biz həmişə bir-birimizlə əlaqə saxlayırıq, görüşüb səhbət edirik. Acıım köhnəsi-təzəsi olmur. Raquf Orucovun itkiyi tək ailəmiz üçün deydi, deyərdim bütün Azərbaycan üçün bir faciə idi. Raquf aprel döyüslərində ölesi adam deyildi, o, Vətən Müharibəsində komutanlıq etməli idi. Raqufdan sonra bizim həyat tərzimiz, dünyaya baxışımız dəyişdi.

Çalışdım ki, övladlarım onun qaydaları ilə böyük, onun arzularını həyata keçirmək üçün yaşadı. Doğrudur, bu illər ərzində övladrimizin bəzi nəaliyyətləri oldu, amma heç bir sevinc onun yoxluğunu təskinliliyi vermedi. Elə bir söz yoxdur ki, bize təskinlik versin.

- Yəqin ki, xatırlayırsız, orta məktəbdə oxuyanda, dərsliklərdə İsrafil Məmmədov, Həzi Aslanov, Qafur Məmmədov, Mehdi Hüseyinzadə haqqında məlumatları oxuyur, barlarda çəkilən filmlərə baxırırdı. Doğrudur, içimizdə qəhrəman olmaq arzusu baş qaldırsa da, amma nəsə mənə əfsanə kimi göldirdi. Sonradan müharibə qəhrəmanları şəxsən tanıdım, belə insanların əfsanə deyil real olduğunu gördük. Bəlkə də taleyin xoş bir qəsmətidir ki, Raquf kimi qəhrəmanı şəxsən tanımadım. Onun necə qəhrəman olduğunu görmüşəm. Mən sizə bir söz deyim ki, Murovda qulluq edən bütün əsgərlərə, zabitlərə "Murov qartalı" deyilib. Amma biz bu adı Raqufa halal etdik. Biz hələ "gənc əsgər" idik, onun haqqında əfsanələr eşidirdik. Əslində bunlar hamisə bir həqiqət

idi. Özü o qəhrəmanlıqlardan sizə səhbət edirdim?

- Özünüz də bilirsiz ki, Raquf çox təvəzükər, sadə insan idi. Heç vaxt özü haqqında evde nəsə danişmayıb. Əksinə belə şeylərə qarşı idi, etdikləri onun üçün adı bir iş, vəzifə idi. Aprel döyüslərindən az əvvəl keçmiş əsgərindən bir mesaj almışdı. Həmin əsgər ona çox gözəl sözlər yazmışdı.

Mən ona ilismek üçün soruşdum ki, doğrudan deyir, yoxsa tabeçiliyində olub deyə səni torifləyir? Onda zarafatla dedi ki, menim qədrimi sən bilməsen də, xalq biləcək. Mən o sevgini Raqufun tabutu Sunqayıta götüriləndə gördüm. Yüz minlərlə insan onun tabutunu Sunqayıtin gircəyindən əllərində daşıdı. İnanın səmimiyyəm, mən o sevginin yanında özüm yad hiss etdim. Raquf etdiyini heç vaxt demədi. Bu beş ildə bəlkə də onun minlərlə keçmiş əsgərini, zabit yoldaşlarını tanımadım. Hamisində də öz çəkdiyim acımi hiss etmişəm.

- Rəhmətlik Polad Haşmovun qırx mərasimində iştirak edən bütün keçmiş Murovda qulluq edənlər, bərk yağış yağışına baxmayaq, Raqufun məzarı üstünə getdik. İnanın ki, hərəsi 10 ermənini yalın əllə boğa bilən yeklə-yekə kisişlər onun məzarının qarşısında diz çöküb hönkürdülər...

- Biz hər həftə onun məzarını ziyanət gedirik. İnanın hər dəfə onun məzarının yanında kimsə olur. İstər Murovda, istər Ağdamda, istərsə də Ağcabədidə qulluq edəndə həmişə o, axirətə cənnətinə qazanıb. Mən ondan şikayət edəcək heç kimi görəmdim. Onun məzarını ziyarət etmək üçün hər gün insanlar gəlir. Həm təqim komandır, həm tabor komandırı, həm də hərbi hissə komandırı olanda eyni sadəliyi qoruyub. Heç vaxt özü

nü əsgərdən üstün tutmadı. Tağım komandırı olanda da səngərdə olub, hərbni hissə komandırı olanda da. Hətta mən onda deyəndə ki, səngərdə olmaqla sən təkcə özünü deyil, bütün hərbi hissəni təhlükəyə atırsan. Mən deyirdi ki, işimə qarışma... Ağdamda hərbi hissə komandırı olanda biz də Xindiristanda yaşayırdı. Ordan-ora evə nadir hallarda gəlirdi. İnanın ki, əsgər görünüşünə gedən valideyn kimi, mən uşaqları götürüb özüm onun dalınca hərbi hissəyə gedirdim. Çünkü uşaqlar çox dairixdir-

na bələdəm, boş buraxsam rahatlaşacaq. Doğru dediniz, adamı danlayan da ela sözler tapirdi ki, adamın min qatından keçirdi.

- Biz gənc əsgər olanda onun haqqında elə şeylər eşitməmişik ki, düşünürdüm bu adamın aži 2 metr boyu, 1 metr də eni var... Amma onun bəlüyü ilə məşqlərini görəndə başa düşdük ki, elə adı-səni qədər var imiş. Onun əsgərlərinə biz aramızda "Raqufun adamyeyənləri" deyirdik. Hər adam onun bəlüyündə davam göturmirdi.

lar. O, əsgərlərini uşaqlarından çox isteyirdi. Hər gün postları bir-bir özü yoxlayırdı. Evə gələndə də bir də gərđün gecə saat 3-də çıxıb gedirdi postları yoxlamağa. Çünkü erməni postları ilə ən yaxın səngərlər onun hərbi hissəsində idi. Bəzən gedib yatdıqı yerdə əsgərlərin postda şəklini çəkirdi. Mən ona şikayətlənəndə ki, axı öz sohñətine ziyan vurursan, gecə şirin yuxuna haram qatıb gedirən. Onda həmin şəkilləri göstərirdi ki, axı əsgər yorulub yata bilər...

- Murovda olanda da təlimlərdə başqa böülüklərin qaravulda yatan əsgərərinin əllərini bağlayıb aparrırdı, yaxud silahlarını acıb götürürdü. Büt bayramlarda Raqufun kəşfiyyə bölüyünün əsgərlərinin əlbəyaxaya döyüş səhnələrinə baxırıldıq. Bəzən özü də onlara çıxış edirdi. İvana bilmirdik ki, bu odur. Çünkü adı vaxtda, bəstəboy, ariq ələmsiz, bəzən ciyinlərini də sallayıb qabağa əyləb gəzirdi. Amma o döyüş səhnələrində olurdu bir cəngavər. Biz elə səhnələri karate filmindrən görmüsük. Sadə və mülayim olmuşlu ilə yanası, çox sərt idi. Bəzən səhə edən adamı danlanında elə sözler deyirdi ki, vursayıdə ondan min dəfə yaxşı idi.

- Raqufun aforizmlərini mən indi də evde işlədirəm. Böyük oğlumuz özü həmişə dərslərinə diqqətli olsa da, Raquf onu sıxırdı. Mən deyirdim ki, onsu da özü oxuyur da, incitmə. Deyirdi ki, mən illərdir, bunun kimi gənclərlə işləyirəm, psixologiyaları-

kiçik leytenanat rütbəsilə döyüş bölgəsinə xidmətə yollandı. O, birinci Qarabağ döyüşlərinin qazisi idi, ayağında qəlpələr vardi. 1999-cu ildə XTQ yaradılanda Raqufu ora təcrübəli kəşfiyyatçı olaraq təlimatçı kimi dəvət etdilər. Baş leytenant rütbəsi olsa da, onu adlı-sanlı kəşfiyyatçı kimini ora dəvət etmişdilər. 6 ayda təlimlərdə iştirak etdi. Təlimləri türkələr keçirdilər. Biz onda nişanlı idik. Bir gün dedi ki, yeniyə Murova qayıdır. Nə qədər səbəbini soruşsam da demədi. Deyəsən, özü raport yazıb, Murova öz vəzifəsinə göndərilməyi xahiş etmişdi. XTQ məxfi hərbi hissə olduğu üçün heç vaxt bu barədə danışmazdı. Murovdakı N sayılı hərbi hissənin kəşfiyyat reisi vəzifəsindən sonra onu xüsusi təyinatlı taborun qərargah rəisi vəzifəsinə göndərildilər. Sonra da Bakıya iki illik Hərbi Akademiyaya gəldi. Onun ümumiyyətlə hərbi həyatında rahat yaşadıq illər də akademiyada təhsil aldığı illər idi. Akademiyadan sonra onu Hərami düzündəki hərbi hissədə tabor komandırı yolladılar. Ondan sonra yenə ömrü yalnız səngərdə keçdi. Onu orda 6 il tabor komandırı saxladılar. Onun vəzifəsi də, rütbəsi də orda gecikdi. Özü də hərsləndirdi ki, 6 il mayor olmaq olar? Bu elə bir dövr idi ki, qeyri-peşəkar zabitlər vəzifələrdən tərxis olduğuna görə peşəkar zabit tez yüksəldirdi. Amma onun yüksəlməsi nə maner olanlar tapıldı... Onu korpus komandırı Həmzəyev nədənsə Raqufu görməzlidən gəldi. Həmzəyev gedəndən sonra yeni korpus komandırı Raqufu gördü. Gördü deyəndə ki, Raqufu Ali Baş Komandana qədər hamı tanyırıdı. Yeni korpus

komandırı Raqufu dəyərləndirdi, tez bir zamanda Raqufu qulluq etdiyi hərbi hissənin birbaşa qərargah rəisi təyin etdilər. Eyni gündə polkovnik-leytenant rütbəsini də aldı. Həmin günü ad günü idi. Elə həmin ildə də Ağdamda N sayılı hərbi hissənin komandırı təyin edildi. Yenə də döyüş bölgəsində. İnanın ki, o, həmin hərbi hissəni elə bərbəd vəziyyətdə qəbul etdi.

- Mən bildiyim qədəri ilə, hələ Murovda olanda o, həm vəzifə pilələrini tez qalxdı, həm də rütbələri vaxtından əvvəl aldı. Demək olar ki, mən orda olduğum iki ildə o təqim komandirlərindən kəşfiyyat rəisi vəzifəsinə qədər qalxdı. Mən özüm şahidim olmuşam, bizim and içmə mərasimində ona deyəsən "Azərbaycan bayrağı" ordəni, vaxtından əvvəl rütbə, bir də mərhum ümummilli lider Heydər Əliyevin göndərdiyi saat verildi. Heydər Əliyev "Cəmili" əməliyyatına görə özü mükafatlandırmışdı. Bildiyyim qədəri ilə həmin dövrə Xüsusi Təyinatlı Qiyyvələr yaradılrı və onu da dəvət etdilər. Sonra o, niyə yəna Murova qayıdı?

- Raqufun zabit kimi başladığı dövr Azərbaycan Milli Ordusunun ilk formalşmağa başladığı illər idi. Raquf zabit olmazdan əvvəl də Ağdamın özünü müdafiə batalyonlarında vuruşmuşdu. Onda olan hərbi istedadını görüb Ali Hərbi Komandirlər Məktəbine oxumağa yolladılar. Hətta oranı da, ikinci kursda yarım qoyub

Söhbətləşdi:
İltifat HACIXANOĞLU

Göyərçin Abidqizi
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

...Aşıq sənəti...xalqa, kütłələrə daha yaxındır, xalqın həyəcan və arzularını, xalq musiqisi-nin başqa növlərinə nisbətən daha parlaq əks etdirir. Aşıq icitimai mövqeyinə görə kəndliyə, zəhmətkeş xalqa yaxındır... Aşıq sənəti xalqın öz yaradıcılığıdır.

Üzeyir Hacıbəyov

Şifahi xalq ədəbiyyatının ən çox araşdırılan və ən zəngin xəzinəsi aşiq ədəbiyyatıdır. Aşıq, ozan xalqın içindən çıxan, xalqın dərd-sərini yaxşı bilən, el aqsaqalı və hamının hörmət bəslədiyi bir insandır. Dədə Qorqud kimi bir ozanı olan türk xalqlarının her bir boyunda sayılıb-seçilən ozan, aşiq, akin və s. adlandırılara el sənətkarları yaşamış, yaratmışlar. Bu sənətkarları yaradıcılıqları ilə xalqın, saz-söz həvəskarlarının, arasdırmaçılardan daima diqqət mərkəzində olmuşlar. Aşıqlar elin gözündə məsləhətçi, bilici, aqsaqal kimi təcassüm etmişlər. Onlar müxtəlif bölgələrə səfərlər etmiş, el şənlərində, məclislərində iştirak etməkləri ile bərabər dünhay Görüşünə, insanı keyfiyyətlərinə, müdriklik və hazırlıqlıqlarına görə xalqın böyük hörmətini qazanmış, sayılıb, sevilmişlər. Ustad aşıqlardan Dədə Qorqudu, Dədə Turablı, Dədə Yediyarı, Aşıq Müseyibi, Dədə Şəmsi, Dədə Ələsgəri, Aşıq Alını, Aşıq Hüseyn Bozalqanlı, Aşıq Xındı Məmmədi demək olar ki, tanımayan yoxdur. Sənətkar elini, xalqını sevdiyi kimi, el də sənətkarını sevmiş, başı üzərində saxlamışdır.

XIX əsrden etibarən aşiq şeiri güclü inkişaf etmiş, adları dillerde dastan olan klassik sənətkarlar nəslə yetişmişdir. Bu əsrde Aşıq Ali, Aşıq Musa, Məhəmməd Hüseyn, Aşıq Ələsgər, Əziz, Əhməd, Aydın, Bəylər və s. görkəmlə aşıqlar yazıp-yaratmışlar.

Aşıqların xüsusi adət-ənənələri,

gaya-qanunları vardır. Aşıq Abbas, Aşıq Ələsgər, Hövrəs İman, Aşıq Hüseyn Bozalqanlı öz yaradıcılıqlarında həmişə bu mövzudan bəhs etmiş, aşıqlığın mənəvi keyfiyyətlərini hərtərəflili açıqlamışlar. Bu ustادların təsvirinə görə, aşiq hər şeydən əvvəl xalqın sevinci, dərd-kədəri ilə "yoğrulmuş", bir sözə xalqın içindən çıxan və xalqa bağlı şəxsiyyət olmalıdır.

Öz əsərlərini xalq ruhunda yanan bu yaradıcı sənətkarların müəyyən hissəsi saz çalmaq, məclis keçirmek peşəsindən kənar olsalar da onların yaradıcılığı aşiq şeirinin bütün xüsusiyyətlərinə uyğun olduğu üçün ustad - dədə aşiq kimi şöhrətlənə bilmislər. Bu hal aşıqlıq sənəti yaranandan bu yana daima davam etmişdir.

ÖZÜN GETDİN, SÖZÜN QALDI

Saleh Şirvani, Viddadi, Vaqif, Molla Cümə və s. kimi xalq ruhunda yazıp-yaradan şairlərin aşiq kimi tanındıqlarını, onların əsərlərinin aşiq repertuarında ifa olunduğunu görürük.

Elə sənətkarlar da vardır ki, onlar yalnız aşiq musiqisi, aşiq havaları yaratmaqla məşğuldurlar. Gözəl saz havalarını məharətlə ifa edən, lakin səsleri olmadığına görə oxumayan bu sənətkarlar cavān aşıqlara saz çalmaq öyrədir, özləri də yeni-yeni havalar yaradaraq klassik və müasir aşıqların əsərlərini bu havalarda oxunmaları üçün genç aşıqlara kömək edirlər. Lakin elə aşıqlar da vardır ki, onlar yalnız aşiq tərzində ya-zan sənətkarların və ustad aşıqların yaratdıqları qoşmaları, dastanları ifa etməkle kifayətlənir, özləri yazıp-yaratır, musiqi havaları düzəltmirlər. Belə sənətkarlar öz səs-lərinin məlahətli, aşiq sənəti-ne vaqif olmaq bacarıqları ilə şöhrətlənirlər. Gözəl və məlahətli səsi ilə məclis keçirmək qabiliyyəti-ne malik olan belə sənətkarlar aşiq yaradıcılığının mühafizə edilməsində mühüm rol oynayırlar.

Klassik aşiq poeziyasının görkəmli nümayəndlərindən biri də Aşıq Ələsgərdir. El arasında Dədə Ələsgər, Ustad Ələsgər kimi də tanınmışdır. Yuxarıda da dediyimiz təsnifatlaşdırma baxımından Ələsgər yaradıcı-ifacı aşığıdır. El arasında Dədə Ələsgər deyə çağrılmasına isə Paşa Əfəndiyev belə izah edir: "...Doğrudan da, sonralar yaradıcılıq qabiliyyəti, müdrikliyi, aqsaqallığı ilə seçilən el sənətkarlarına dədə deyildiyi məlumdur. XVI əsrde Dədə Yediyar, XVII əsrde Turab Dədə, XVIII əsrde Dədə Qasim (Xəstə Qasim), XIX əsrde Dədə Ələsgər, Molla Cümə, Aşıq Hüseyn Bozalqanlı və başqaları buna misal o bilər... Dədə ozanlığı ilə bərabər həm də müdrik, biliçi, müşgül işləri yoluna qoyan bir el aqsaqallığı olmuşdur. Başqa sözlə, əger ozanlar ən çox qopuzla çalıb-oxuma, ifa ilə bağlı idilərə, dədələr həm də yaradın sənətkarlar, məşhur oğuznamələrin əsl yaradıcıları olmuşlar."

Aşıq Ələsgər xalq yaradıcılığının en böyük nümayəndlərindən biri və onun en uca zirvələrini fətədən sənətkarlardandır. Ələsgər aşiq poeziyasını zənginləşdirmiş, həm məzmun, həm forma rəngarəngliyi, həm də xalq dilindən istifadə baxımından Azərbaycan və türk şeirinə misilsiz xidmətlər göstərmişdir. O, bir sıra görkəmlı aşıqlardan dərs almış, özündən sonra gələn aşıqlara qüvvəti təsir göstərmişdir.

H.İsmayılov "Dədə Ələsgər: həqiqət və sənətin dastan vəhdəti" məqaləsində "Ələsgərin hələ çox gənc ikən misli-bərabəri olmayan şeirlər deməsi, qısa vaxtda saz çalıb-oxumağı, Aşıq Ali kimi ustad bir aşığı da heyətləndirməsi onun sənətinin sehrli, elçatmaz, vergili olduğunu göstərir. Ələsgər Miskin Abdal, Qurbani, Abbas kimi haqq aşığı, vergili bir aşıqdır..." deyir. Aşıq Ələsgər demək olar ki, aşiq yaradıcılığının

bütün sahələrinə müraciət etmiş xalq yaradıcılığı və ədəbiyyatımızda böyük iz buraxmışdır. Dövrünün savadlı şəxslərindən biri olan Aşıq Ələsgər bir çox dünya elmləri ilə yanaşı islamı da dərin dən bilən biri kimi ad qoymuş və bu sahəyə öz yaradıcılığında gelmiş yer vermişdir:

Ələsgər xümsünən zəkatın verə, Əməlin mələklər yaza dəftərə. Hər yanı istəsə, baxanda görə, Təriqətlə bu sevdalı gərəkdir.

Aşıq Ələsgər yaradıcılığı olduqca maraqlı, təbiətə, məhəbbətə, dövrün çətinliklərinə həsr edilmiş bir-birindən gözəl şeirlər qoşub gedən bir şəxsiyyət olmuşdur.

Akademik Bəkir Nəbiyev, Aşıq Ələsgərin həm özüne, həm də yaradıcılığına yüksək qiynət verərək, oxucunun gözüñənətən aşığı bütünlükə insani keyfiyyətlərini canlandırır: "Aşıq Ələsgər gözəlli aşığı, təmizlik vurğunu, nəcib insanı hissələr, yüksək başəri fikirlər tərənnümçüsü idi. Bu incə ruhlu, böyük amallı sənətkarın estetik idealını öyrənmək üçün onun gözələ, insan əxlaqına, aşığa-sənətkara və nəhayət, yaşadığı dövri, mühitə münasibətinə dair əsərləri çox qiymətlı mənbədir."

Aşıq şeirinin gözəl nümunələrini yaranan Ələsgər ustadhamələrinin birində aşıqlıq sənətini belə qiymətləndirmişdir:

Aşıq olub tərki-Vətən olanın Əzəl başdan nərkəmali gərəkdir. Oturub durmaqdə ədəbin bilə, Mərifət elmində dolu gərəkdir.

Bu misralarla Aşıq Ələsgər aydın göstərir ki, xalq aşığının qarşısında çox mühüm vəzifələr durur və aşığın fikrincə "aşıqlıq yoluna qədəm qoyanlar" dərin, hərtərəflili biliyi və yüksək əxlaqi keyfiyyətə malik olmalıdır.

Şeirlərinin böyük əksəriyyətini bədəhətən deyən Aşıq Ələsgər dodaqdəyməz, müxəmməs, cıqalı təcnis, gəraylı, qıfılbañ, divani və s. şeir növlerində özünün bənzərsiz sənət nümunələrini yaradıb. Əminə Eldarova "Azərbaycan aşiq sənəti" kitabında Ələsgər sənətine, yaradıcılığına verdiyi qiymət, bu el aşığının özündən sonra bir məktəb qoymuşunu vurğulayır.

"Ələsgər özünəməxsus təkid və ardıcılıqla aşıqları həqiqət və ədalətə səsləyir, onların qəlbində el məhəbbəti olmasını aşıqların ən zəruri məziyyətlərindən biri sayırdı. Ustad aşıqların özləri

məhz belə yüksək keyfiyyətlərə malik idilər. Onlar öz yüksək ilhamlı şeirlərini bədəhətən qoşurular. Bu aşıqların çoxunun həttə savadı da yox idi. Lakin onlar həyatı yaxşı bilirdilər. Xalq mənəviyatını dərinlənən öyrənir və duyurdular, tarix, klassik ədəbiyyata, dini məsələlərə yaxşı bələd idilər. Özleri yüksək exlaqi keyfiyyətlərə malik olan bu el sənətkarları baş-qalarını da ləyaqətli olmağa sələyirdilər".

Klassik şeirimizdə

qəzəl və qoşma janlılarında əsasən məhəbbətdən bəhs edilir, məhəbbət mövzusu qələmə alınır. Böyük sənətkarlarımızdan ustad Füzuli də öz qəzəllərində aqıq-əşkar aşiq olmasıyla fəxri etmiş, vurğunu olduğu "Söz"də, əsiri olduğu eşqə minbir mənə axtarmışdı. Özü-nün aşiq sənətkar olduğunu böyük sənətkar bir şeirində belə vurğulayır:

Məndən Füzuli, istəmə eşarı mədhibəm, Mən aşiqəm, həmişə sözüm aşiqanədir.

Lakin aşiq şairində məhəbbət də real, daha həyatı, bəzən də daha aqıq-saçiq şəkildə ifadə edilmişdir:

Axşam səhər çeşmə, sənin başına. Bilirsənmi neçə canlar dolanır? Büllür buxaq, alma yanaq, ay qabaq, Şahmar zülfü pərişanlar dolanır.

"Dolanır" şeirində Aşıq Ələsgərin bu təbii, aydın və sadə təsbihlərle verilmiş təsviri klassik aşiq şeiri üçün səciyyəvi sayılı bilər.

Məhəbbət mövzusu üstünlük təşkil edən qoşmalarının böyük bir hissəsi ülvə, təmiz sevgidən, qız və gəlinlərimizin gözəlliyyinə həsr edilmiş "Bəyistan", "Güləndəm", "Gülperi", "Telli", "Sarıköynək" və s. kimi şeir nümunələri Aşıq Ələsgər yaradıcılığının inciləndirindər.

"Gözələ", "Getmə", "Amandı", "Dünya", "Yetmədi", "Gərəkdi", "Dağlar", "Düsdü", "Sarı köynək", "Tellərin", "Üzün məndən niye döndü?", "Xəberin varmı", "Dolannım", "Varıymış", "Görmədim", "Olma", "Çıxıbdı" kimi qoşmalarında həm qız-gəlinlərimizin gözəlliyyətini, təmiz məhəbbətin safliyini, həm də xalqın ağır həyatını təsvir etmiş, zülm və zoraklığını, itimai edələtsizliyi, din xadimlərini, cəhəlet və nadanlığı, tufeyliliyi kəskin təqnid etmişdir.

Aşıq "Hayıfsan" qoşmasında anlaşıqlı, mənali dillə qız-gəlinlərimizi qeyrətli-namuslu olmağa çağırır və gözəlliyyətlərindən istifadə edib "namusu-qeyrəti satma" mağaña çağırır:

Danışdıq, barışdıq mərhəmətinən, İnciklik araya qatma, hayatısan! Sən tacir olmazsan bir manatınan, Namusu qeyrəti satma, hayatısan!

Dögma yurdunun təsviri, təbiətə və vurğunluğu aşığın "Dağlar" qoşmasında bütün gözəlliyyi ilə tərənnüm edilir:

Bahar fəsli, yaz ayları gələndə Süsənli, sünbülli, laalalı dağlar.

**Yoxsulu, ərbabı, şahı, gədəni
Tutmaž bir-birindən alalı dağlar.**

Aşıq poeziyasının görkəmli nümayəndlərindən olan Aşıq Alının şagirdi olmuş Ələsgər onun sayəsində aşiq sənəti ənənələrini dərinlənən öyrənmiş, ustadı haqqında həmişə xoş sözlər söylemişdir.

Əmine Eldarova qeyd edir ki: "Hərtərefli hazırlanmış, dərin düşünləmiş tədris metodu, əsasında Aşıq Ələsgər beşaltı il müddətində öz şagirdlərinə aşiq sənəti üçün zəruri olan bütün keyfiyyətləri aşılıyır, onların musiqi və poeтик istedadlarının cəlalanmasına bədəhətən şeir qoşub havacata uyğunlaşdırma qabiliyyətlərinin inkişafına xüsusi diqqət yetiridir. Azərbaycan aşiq sənətinin onlara görkəmli nümayəndəsi-Aşıq Əsəd, Ağkilsəli Aşıq Qurban, Aşıq Nəcəf, Aşıq Ağayar və başqaları aşiq sənətinin sirlərini ustad Ələsgərin yanında öyrənmişlər."

Aşıq Ələsgər yaradıcılığının öyrənilməsi və təbliğ edilməsi müasir aşiq sənətinin daha da inkişaf etdirilməsi, klassik aşiq ənənələrinin qorunub saxlanması və daha da təkmiləşdirilməsi baxımdan böyük əhəmiyyət malikdir. H.İsmayılov dediyi kimi: "Ustad Ələsgərin poeziyası, eyni zamanda onun haqqında yaradılmış dastan-rəvayətlər göstərir ki, bu qüdretli sənətkarın sənəti dərin köklərə bağlıdır."

Aşıq Ələsgər böyük bir nəsəhədir. Aşığın neçə-neçə bəndi, onlara bəyti və misrası xalqın dilində atalar sözü və zərb-məsəl olmuşdur. "Qarı düşmən bir də gəlib dost olmaz", "Haqdan yanan çıraq bad ilə sönməz", "Haqq-nahaq seçilə haqqı divanında", "Dövlətdən qismətin beş arşın ağdır", "Can deməkə candan can əskik olmaz", "Qaytarmazlar pira gələn qurbanı", "Qiyamət odundan pisdi tənə söz", "Dost uzaq olmaqla könlə yad olmaz", "Siçan pələng olmaz, tülüklər aslan", "Kişi gerək dediyindən dönməsin", "Güzarən xoş olub, gün xoş keçəndə, ağ otaqdan tövəxana yaxşıdır" və s. kimi belə dəyərli kəlamlar oxucuya (dinləyiciyə) təriyəvi fikirlərə aşılayır.

Aşıq Ələsgər heç vaxt öyünməyən, əsərini, xidmetlərini işirətməyən, sadə və təvəzəkər bir insan olmuşdur. Bunu böyük aşığın "Dünyada" rədifli qoşmasının son bəndində də görürük:

Yığlılar məxluqat, qurular məhəşər Boyunlarda kəfən, əllərdə dəftər Onda vay halına, yazıq Ələsgər, Özün getdin, sözün qaldı dünyada.

Aşıq şeirinin ən böyük nümayəndlərindən hesab olunan Dədə Ələsgər aşiq yaradıcılığının bütün sahələrinə müraciət etməklə ədəbiyyatımızda, xalq yaradıcılığında dərin və silinməz iz buraxmışdır. Böyük sənətkar xalq dilindən maksimum yararlanaraq qoşduğu gərəyli, təcnis, müxəmməs, qoşma və digər aşiq şeiri növləri ilə həm mövzu, həm də forma rəngarəngliyi baxımından təkc

Rəşid Behbudov qollarını açıb Fikrət Qocanı qarşılayır

Bilmirəm, külək əsməyə,
yağış yağımağa cəld tərpəndi,
yoxsa Fikrət Qoca ölməyə?!
Yazdırımı, payızdırımı,
bilmirəm, amma üşütdüyü
dəqiqdir.

İnsan bəzən ən ali həqiqətlərə soyuq divarlar arasında üşüye-üşüye çatır,
Fikrət Qoca da mayın əvvələrində özünə küləklə, yağışlı, soyuq bir gün seçib öz ali həqiqətinə - ölümünə çatdı.

***

Azərbaycan Nəşriyyatında - "Ədalət" qəzetinin redaksiyasında iş yoldaşlarımızla son günlər dünyasını dəyişən içti-

mai adamları yad edirdik. Ki, Nadir Rzalının zengi gəldi.

- Alo, necəsiz? Fikrət Qocanın dəfninə gedəcəksiniz?

- Yaxşıyıq, hə. Səsin niyə belə gəlir?

- Xəbəri eşidəndən dəhşət kövrəlmisəm, aqladım da...

Onda belə edək, birgə gedərik. Sizi məscidin yanında gözləyəcəm.

Yolu məsciddə başlayıb məzarda bitirmək də yeqin gənən bir ayrı mistikasıdır.

Vədələşirik, görüşüb gedirik..

***

Birinci fəxri xiyaban...

Kimlər, kimlər yatır burda.

Orxan Saffari, Nadir Rzalı ilə səhbətləşirik. Hələ cənəzə gəlməyib.

İçəri girən kimi birinci Rəşid Behbudovun qolları açıq büstünü görürük. Burada dəfn olunan hər kəsi ən birinci o qarşılayır, "Xoş gəldin aramıza" deyib qucaqlayıb. Bu dəfə də Fikrət Qocanın yolunu hamidən əvvəl o gözləyir.

Yolumuzu birinci dünyanın ən kasib prezidentinin heykəlindən salırıq. Hər dəfə I Fəxri Xiyabana gələndə biixtiyar yolum sağa - Elçi-beyin məzarına sarı burulur. Ele bilirəm, yanına getməsəm, özü durub gələcək yanımı, sonra aparacaq məzəri üstündə, "Sakarya" şeirini oxuyaçaq, sonra əllərini önünde cütleyib qayıdacaq heykəl halına, məzar halına.

Ruhuna fatihə oxuyuruq!

Sonra..

Sonra heykəlli seyr edədə dəfn yerinə qaydırıq.

Qılıncı, qələmi ilə sakit-kirəmiş yatan Məmməd Səid Ordubadinin yanına.

Ara-sıra tanış adamlar gəlir, salamlasılıq, hal-əhvallaşılıq.

Jurnalist dostları görünməyə başlayır. Mirmehdi Ağaoğlu, Ülviiyə Heydərova, televiziya işçiləri, Fikrət Qocanın dostları, Sabir Rüstəmxanlı, Elçin Əfəndiyev, Səlim Babulaoğlu...

Daha kimlər kimlər.

"Cənəzə nə vaxt gələcək?"

- bir-birimizdən soruşur. Ele bu dəm qəfil başlayan yağışla Fikrət Qocanın cənəzəsinin gəlişi bir olur.

Susqunluq, soyuq, fotoaparət səsləri.

Yazıcı Anar, Rəşad Məcid... Cənəzənin ətrafında dostları, qələm, iş yoldaşları onun son evinə qədər ötürür.

***

Külək əsir, yağış yağır, yamyəşil otların, ağacların başında quşlar ötüşür, altında

Yağış kiriyr.

Rəşid Behbudovun qollarını açmış büstü.

Kim istəməz ki, onu son mənzilin baxçasında Rəşid Behbudov qarşılama-sın...

Eminquey

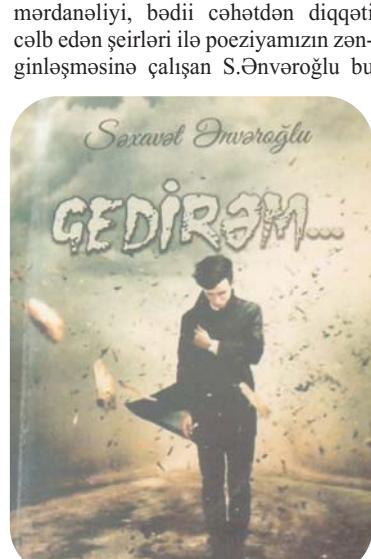
Dənizçi-şairin beşinci kitabı

Səxavət Ənvəroğlu (Seyidməmmədov) dənizçi-şairidir. O, 1964-cü ildə respublikamızın dilbər güşələrindən olan Quba rayonun Qızıl kəndində anadan olub. 1981-ci ildə orta məktəbi, 1984-cü ildə Azərbaycan Dənizçilik Akademiyasının (keçmiş Qafur Məmmədov adına Baki Dəniz yolları məktəbi) Gəmi güc qurğularının istismarı şöbəsini mexanika ixitisası üzrə bitirib.

Hələ gənc yaşlarından bədii yaradıcılıqla məşğul olan S.Ənvəroğlu peşəsi ilə əlaqədar olaraq ömrünün 40 ilə yaxın dövrünü qurban-böyük - Sakit, Atlantik və Hind okeanlarının sularında üzümklə keçirib. Təsadüfi deyildir ki, "Mumbai", "Camnaqar-Badi" (Hindistan), "Süveys" (Qırımızı dəniz), "Riyeka", "Početa" (Xorvatiya), "Messaiye" (Qətər), "Amsterdam", "Rotterdam" (Hollanda), "Xerson" (Ukrayna), "Hayfa" (İsrail), "Becaiyə" (Əlcəzair), "Steningsund" (İsveç), "Yalta" (Qara dəniz), "Kolombo" (Şri-Lanka), "Batumi" (Gürcüstan), "İstanbul", "İskəndərun" (Türkiyə), "Somarinda" (İndoneziya), "Vilhelmshafen" (Almaniya), "Riga" (Latviya), "Mekko", "Malakka boğazı", "la-Manş boğazı", "Öden körfəzi", "Bosfor boğazı" və s. yerler onun şeirlərinin doğum ünvanlarıdır.

"Gedirəm..." şairin "Ürək məndən inciyibdir" (2006), "Sən olacaqsan" (2014), "Dünyanın işindən baş aqmaq olmur" (2017) və "Sətir-sətir oxu məni" (2018) kitablarından sonra oxularla növbəti-bəsinci görüşüdür.

Sonuncu iki kitabın redaktoru - Bakı Dövlət Universitetinin dosenti, şair-publisist, Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliklərinin, Türkiyə Elm və

yi, daxili-psixoloji hadisələrin təsviri, mərdənliliyi, bədii cohdən diqqəti çəlb edən şeirləri ilə poeziyamızın zənginləşməsinə çalışan S.Ənvəroğlu bu

ifadə olunur. Qürbətin ağrı-acısını yemiş şairin Türkiyənin İskəndərun limanında olarkən yazdığı "Yarimadın" şeirində dediyi sözər sinmiş bir qəlbin xoşbəxt günlər barədə piçilti fəryadıdır:

Zaman qəlbimizi nə yaman əydi,
Nələrə tuş gəldik, nələr yaşadıq.
Qəfil qapımızı ayrıraq döyüd,
Sevinçi duymadan kədər daşıdıq.

Mövzunun tragik xarakteri kədərlər hissələrin təsvirinə səbəb olur. Qürbət kədəri şairi xarici səfərələrin elə ilk illəri çulğalamsıdı. Bəli, "ömrə gilə-giləsizən ayrıraq" onu "dağlara, daşlara salır". Sri-lankanın Kolombo sahilərində gecələdiyi günlərin birində boy-a-başa çatlığından doğma Qızıl kəndi yada düşür, onun buz bulaqları, Qudyalçayın hezin zülməsi, tarixi rəvayətlərlə bağlı qayaları üçün burnunun ucu gəynəyir :

Xəyanət önungdə alınmaz qala,
Baş əyər gələndə dosta, qonaq.
Aldanmaz, yalançı səhrətə, vara,
Özəyi vəfədan quran kəndimiz.

Səxavət Ənvəroğlu yaradıcılığında poetik ölçü hissi onun özünü tekrarlaşmasının qarşısını alan ilkin və ümde səbəblərdəndir. Odur ki, onun poeziyasına yüksək və səmimi hissələr hakimdir :

Səxavətəm, qorxum yoxdur fələkdən,
Hər sözümüz keçirdərəm ələkdən.

Torpağına fəda olub ürəkdən,
Qovuşaram sənin üçün, ey Vətən!
"Ey vətən"

S.Ənvəroğlu vətəndaş bir şairdir. O, bu adla həmişə fəxr edir. Vətəndaşlıq hər seydən uca şan və şöhrət işidir. Bu keyfiyyətlər S.Ənvəroğlu yaradıcılığının əsas qayəsini təşkil edir. Səxavət qayış bilir ki, şair hər seydən əvvəl vətəndaşdır, xalqın, vərənin oğludur. O, dövrümüzün, yaşayışımızın hər bir cələbinə zamanın gözü ilə baxmayı, hadisələri təsvir etməyi bacarmalıdır. Şairin ürəyində qopub gələn misralarla diqqət yetirək :

Məndlər diyarıdır yurdum, ocağım,
Qürur manbəyidir ücrəng bayraqım.
Sevgiylə ucalıb vətən torpağım,
Arzudur, meyardır Azərbaycanım.

Vətən qibləgahım, andım, imanım,
Alovlar məskəni ulu məkanım.
Eşqılıq qaynayıb damarda qanım,
Şərqdə bir bahardır Azərbaycanım.
"Azərbaycanım"

İstedəlli şair Səxavət Ənvəroğlu yaradıcılığının yeni inkişaf mərhələsindədir. İnanıq ki, onun "Gedirəm..." kitabı da uğurlu bir sənət addımı kimi qarşılanaqdır.

Sixəmməd Seyidməmmədov,
"Güllüstan" elmi-ədəbi məclisi-nin sədri, AYB-nin üzvü

Ramina İmanova

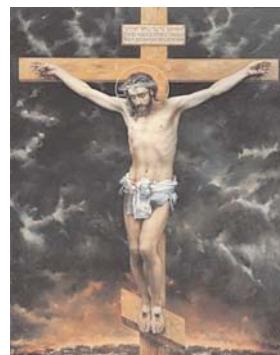
İlahi, məni özümə bağışla!

Mənə şikayət yaraşmaz, Allahım!
Ayub olar ki, deyim
sevmirəm mənə verdiyin bu həyatı
Niyə sevməyim ki...?
Suallarım var sadəcə,
nə edim,
dərk etmirəm bu qəliz kainatı!
Sənə deməyəcəm ki, məsələn,
miyə ölürlər insanlar?
Sənə qovuşmaq üçün
Niyə illa ki, ayrılmalıdır bədənlərdən canlar?
Niyə var axı hər başlangıçın bir sonu...?!
Şikayət etməyəcəm!
Yox!
Deməyəcəm ki, İlahi,
çox çətində bizim üçün qurdugun bu həyat oyunu.
Məni anlamazlığima bağışla, Rəbbim!
Dünyanla müqayisədə nə yaşam var ki, mənim?
Nə olar, uşaqlığımın əlindən tut
həftə-həftə, ay-ay,
şübə-şübə, inam-inam böyük məni.
Mən dəndlərimi yerin dibinə piçildiyram
Sən göyün üzündə eşit məni.
Allah haqqı, düz sözümüzü
Sənə deməyəcəm ki, niyə axı
belə-hələ, filan, və sayir və ilaxır...
Ağlayacam sadəcə
için - içün susacam.
Sən onsz da həltdən anlayacaqsan məni
Mənsə qərar vermişəm
bu gecə sabahacan özümü səcdəndən asacam!
İlahi,
şikayət etməyəcəm şeytandan sənə,
deməyəcəm ki, indi səni sevmək çətin olub,
yasaq olub.
Səni gizli-gizli
qaçaq kimi sevəcəm!
Bunu biləsan, böyüməyəcəm sevgidə;
Səni həmişə uşaqlıqda atamı sevdiyim kimi,
Mahmud əminin ağacı boyda,
Səni
uşaq kimi sevəcəm!
İlqar Kamil
Əyrilərim çox olub,
elə bilirsən bilmirəm?
Bağışla, İlahi,
məni ömründə etdiyim bir-iki düzümə bağışla.
Nə vaxtdı ki,
necə, harda, kimdə olduğumu bilmirəm
Bağışla, İlahi,
məni
özümə bağışla!

SULTAN MƏRZİLİ

HARAY

Baxta baxan,
Ovcuma bax!
Paslı mismar deşiyindən
Sən baxdıqca,
qanlı xətlər oxunacaq.
Aydınlıqlar ayı kimi,
qaranlıqlar içindədir,
bizdən uzaq...
Gözlərimin içində bax,
dəriyi soyulan Nəsimi
bir damla qan-yaş bürünüb
qürbətlərdən sürünüb,
bəbəklərimdən görünüüb
qayalı dağ olacaq.
Hər dəfə,
dar ağacı bitəndə,
Yenidən doğulacaq.
Əllərimi
Qaldırıım göy üzünə,
tutum məscid üstündə,
paralanmış,
saqqalanmış, şəkk olunmuş,
min dəfə ölüb-dogulmuş
Ayt.
Bəlkə də göründü əzan
səsində
çarmixa çəkilən
İsanın:
- Allah-Allah!
Harayı.

Ramiz
Qusarçaylı

"Bir təsnif də Ramizində" silsiləsindən

Bəstənigar

Allah, Allah, nə nalədi,
Dağ oynadan şəlalədi,
Bu qəm mənə həvalədi
Altda ürək, üstdə nigar-
Bəstənigar.

Bənövşə şəhdə naz səsi,
Kəpənək mehdə qız səsi,
Ay nağılı, ulduz səsi
Üzdə mələk, gözdə nigar,-
Bəstənigar.

Əs Şuşadən Xan avazı,
Suyu yansın xan Arazin,
Durnatelli xan Eyvazın
Həsrətindən xəstə Nigar
Bəstənigar.

Çin çıxmayan Laçın yuxum,
Xarı bülbül qara qoxum,
Görüş yeri varım, yoxum
Yaman durub qəsdə nigar
Bəstənigar.

Dərd dəstgahı dəstəyə bax,
Zalim zildə istəyə bax,
Qusarçayda bəstəyə bax
Ahı da Ramizdə nigar,-
Bəstənigar...

Zəminxarə

Bu gül deyil, xəzəlimdi,
Bu son deyil əzəlimdi,
Bu qəm mənim gözəlimdi
Gözəl dünya, qəmin xarə,
Zəminxarə.

Şah küləyi, dağ ahəngi,
Daşlar oynar cəngi-cəngi,
Dəştə rəngi, Düğah rəngi,

Neyçün qaldı zəmin xarə
Zəminxarə.

Donan yaşıdı laçın gözdə,
Əriyər də, əriməz də,
Bir yurd ağlar Əriməzdə
Ağlar üzü həmin xarə
Zəminxarə.

Ah, təzə dərdin boyatı,
Dilimdən qaçar bayatı,
Qarabağ, Qacar-bayatı,-
Zülüm-zülüm dəmin xarə,
Zəminxarə.

Araz, Samur... a Sar çaylı,
Rast dərəli, Hisar çaylı,
O səs sənsən, Qusarçaylı
O çay sənsən, gəmin xarə,
Zəminxarə.

Şəddi Şahnaz

Bu naz Şurun şah nazıdı,
Bir gözəlin ah nazıdı,
Gül nazıdı, şəh nazıdı
Pozma gülüm əhdi naz-naz,
Şəddi Şahnaz

Bir az Cabbar, bir az Xandı,
Naləsində eşq virəndi,
Ey ruhumun muğam andı,
Ey muğamin cəddi Şahnaz,
Şəddi Şahnaz.

Zilxan bulud, şimşek səsim,
Cingənə sim, zirvə pəsim,
Ürək-ürək, əsim-əsim,
Bir ilahi mehdi Şahnaz
Şəddi Şahnaz.

Göy dağıla, Yer yeriyə,
Könül, uyma hər pəriyə,
Bax Arazdan Həkəriyə,
Aşdı min-min səddi Şahnaz
Şəddi Şahnaz.

Öt dilimdə qərib bəstəm,
Dərd divanəm, qəm sikəstəm,
Qoy oxunsun qəbrim üstə,
Yeddi səsdə yeddi Şahnaz
Şəddi Şahnaz.

Yetim Segah...

Qəm aparır gör haracan,
Qar güləcən, gül qaracan,
Dol Arazdan Qarqaracan

İnlə yetim-yetim, Segah,
Yetim Segah...

Zil zabuldu şah pərdəsi,
Mirzəsöyü səccadəsi...
Eşq tufanı, fəryad səsi
Öldür məni gedim, Segah,-
Yetim Segah...

Nərəm kükrər hər daşında,
Könlüm oynar bərdaşında,
Yondur məni Pir daşında
Ayağında bitim Segah...
Yetim Segah...

Sözüm-sovum Savalanım,
Ətəyində yuvalanım,
Vətən-vətən havalanım,
Qurbət-qurbət itim Segah...
Yetim Segah...

Göy nigaran, Yer xəstədi,
İlahidən can istədi...
Ramiz, "Kəsmə şikəstədi",-
Bağrı didim-didim, "Segah...
Yetim Segah...
Yetim Segah...

Mahur hindı

Məni saldı yaman dərdə,
Əriyərəm pərdə-pərdə,
Bu Şuşasız pərdələrdə
Öləcəyəm...
yuxum cindi,
Mahur hindı...

"Rast" dəstgahı dərd ayəti,
"Əraq" əzmin "Vilayəti",
Ruhum,öt bu qiyaməti
Yer yarilar sussam indi
Mahur hindı...

Mizrab zildə dəm əhlidi,
Qərib avaz bəm əhlidi,
Can qurbətdə qəm əhlidi,
Qəmdən qəmə yollar mindi
Mahur hindı...

Məcnun könül biyabandı,
Leyli eşqin zülfü qandı,
Cabbar, Seyid, Zülfü, Xandı,
Nalasında daş da dindi
Mahur hindı...

Muğam Rəbbin səs rəngidi,
Səs də ruhun ahəngidi,
Ölüm ömrün son cəngidi,-
Bir təsnif də Ramizində...

Mahur hindı...

Mahur hindı...

Mühəribədən sonra intihar edən qazılərimiz

Azərbaycan Ordusunun sentyabrın 27-də işgalçi Ermənistan silahlı qüvvələrinə qarşı başladığı əks-hücum əməliyyatında əldə etdiyi möhtəşəm qələbələr haqqında bundan sonra kitablar yazılaçaq, filmlər çəkiləcək. Canını vətən üçün qurban verən şəhidlərimizin, sağlamlığını itirən qazılərimizin haqqını heç vaxt ödəyə bilmərik.

Mühəribənin ağır sınağından çıxıb gələn əsgərlərimiz var ki, döyüslər zamanı aldığı psixoloji travmalardan həyatına qəsd etdirilər. Asan deyil, yaxın dostunun, səngər yoldaşının mərmilərdən parçalanmış bədənini görmək, yanmış vücudunu izləmək... Onları başa düşürük. Qazılərin intiharı cəmiyyətdə müəyyən narahatlıq və narazılıqlara səbəb olur. Yəqin ki, tez-tez baş verən bu kimi halların qarşısı dərhəl alınacaq. Adalet.az saytı xəber verir ki, mühəribədən sonra həyatına qəsd etmiş qazılərimizin sayı getdikcə, artır. Kiçik bir araştırma nəticəsində həmin qazılərin bir neçəsinə oxucularımıza töqdim edirik:

6 yanvar- Kəlbəcərin Zəylik kəndindən həqiqi hərbi xidmətdə olan əsgər Vüsal Musayev müalicə aldığı hərbi hospitalda intihar etdi.

7 yanvar- Abşeron rayon Sulutəpə qəsəbəsində yaşayan, hərbi xidmətdən yenico qayıtmış 24 yaşlı Yunis Mənsurov intihar edib.

30 yanvar- Sumqayıtdan olan, Daşlı Qosunlarda xüsusi təyinatlı dəstələrdən birinin komandiri, 1989-cu il təvəllüdü kapitan Məmmədov Alim Nəzim oğlu Quba rayonunda ürəyindən

tapança ilə atəş açaraq özünü öldürüb.

23 fevral- Daşkəsən rayonunun Pirverdiyələr kəndində baş verib. Vətən Mühəribəsi iştirakçısı 1990-cı il təvəllüdü Həsənov Fərhad oğlu yaşıdadı evde özünü asaraq intihar edib.

24 fevral- Yardımlı ayonun Urakəran kənd sakini, 1994-cü il təvəllüdü Fərid Rafiq oğlu Quliyev evinin bir nəçər metr yaxınlığındakı meşədə özünü asaraq canına qəsd edib.

10 aprel- İmişli rayonun Ağcayı kəndində 1995-ci il təvəllüdü Qəhrəmanov İmdad Niyazi oğlu gecə saatlarında yaşayış məntəqəsinin yaxınlığında çöl sahəsində özünü asıb. hərbi sənitar olub,

Ötən gün 1998-ci il təvəllüdü zabitimiz Türkîyənin Kara Harp Okulunun məzunu, evin isə tek oğlu, Vətən mühəribəsi iştirakçısı, Xüsusi Təyinatlı Bölməsində xidmət keçən leytenant Nəbizada Rüfət Ağayar oğlu Bakının Novxanı kəndi ərazisində intihar edib.

Allah hər birinizə rəhmət eləsin!

Əntiqə Rəsəd

HƏR KİŞİ BİR VƏTƏNDİR

Sahib Camal Məmmədin "Mən dərdimi sevirəm" şeirlər kitabını oxuyandan sonra....

Nə gözəldir, müzəffər bir xalqın şairin-dən yazmaq. Nə gözəldir, yüz ildir sözünü-Kür kəşən, Araz ayıran, rus asan, güllə-yən, didərgin salan, erməni baltalayan bir xalqın şeirindən bu gün söz açmaq...

Cəmi 44 günlük mübarizə ədəbiyyatımızın, mədəniyyətimizin, mətbəximizin, incəsənəti-mizin, onurumuzun... rəngini dəyişdi.

*Nə gözəldir, bu günləri yaşamaq!
Nə gözəldir bu şeirləri oxumaq!
Nə gözəldir,
Göyə, qurmızıya, yaşıla görə,
Qarani yeyirdim, ağı içirdim.
- yazan bir qələmin
...Dəlgalanır Şuşada,
Bax bayraqa, ay Allah!
- piçildəməsi...*

Otuz ilə yaxındır alnımızaya yazılın qara ləkə silindi, başımızdan yərlərə düşən papağımız qa-yıldı:

*Kəlbəcər, Füzuli, Laçına görə,
Oturub başında papaq rahatca!*

Hələ dünya tarixi belə bir xalq, belə bir bir-lik, belə bir Vətənpərvərlik, belə bir Ordu gör-məmişdi:

*Keçdiyin dərsin mübarək!
Dərsini düz keçən Ordum!
Ən yaxşı dərsini keçdin,
Mövzunu düz seçən Ordum!*

*...Adam istəyir quş ola,
Uça da, quşa qoşula.
Əl vurmayıb bir yaşla,
Bom-boşları biçən Ordum!*

*...Ayaqdadır, səhər durub,
Kənd olub səfərbor durub!
Səndən ötrü səhər durub,
Səhərə and içən Ordum!*

Zəfərin mübarək, Azərbaycan! Zəfərini qutlayan, quş olub Vətənin səmə-sında uşaq istəyen şairin - Sahib Camal Məmmədin kitabından götürülüb yuxarıda misralar - yenice işiq üzü görmüş "Mən dərdimi sevirəm" adlı şeirlər toplusundan ("Elm və təhsil" nəşriyyatı 2021 (208 səh.).

Əziz oxucu, bu dərd başqa dərddir. Bu dərd qürurdur, zəfərdir, bəzən də şairin illərdir içində qat bağlamış Vətən ağrısından boyلانan dər-ddir. Bu dərd hələ də Xocalı yarası sağalmayan bir ağının dərididir:

*Quşunu ha qılıqla,
Öcdü göydə Xalıqla...
Lap uzaq ayrıyla,
Dörd yandan quculudur,
Baxın, bu, Xocalıdur!
...Bu gündək hər gecəm
Onunla gecələdi.
Baxın, bu, Xocalıdur!*

Elə dəndlər var ki, üstündə sevinc sarayıları qurulsalar da, hər əsən meh kərpicini uğurur... "Bütövlük, Azərbaycan xalqına qarşı yönəldilmiş Xocalı soyqırımı öz ağlaşımaz qəddarlığı və insani cəza üssülları ilə bəşər tarixində tayı-bərabəri olmayan bir vəhşilik ahıdır. Bu soyqırımla, eyni zamanda bütün bəşəriyətə qarşı tarixi bir cinayətdir! (H.Əliyev)

Elə dəndlər var ki, sinədə xocalılaşır...

***

Bu dərd "Hər kişi (hər adam) bir Vətəndir", deyə, insanlarda vətənləşməyə, vətəndə insan olmağa can atan bir şairin dərididir:

*Ayağa salınmasın,
Daşlara çalınmasın,
Kişilik alınmasın
Hər kişi bir vətəndir!*

Bu dərd hətta iki faninin bir-birinə olan sev-gisini Vətənlə qoşlaşdırır, Vətəndə gəzən

("Çox sevdiyim boyaların içində, göy özümü, yaşlı soni görürəm.) Vətəni sözə deyil, əməl-lərdə mədə edən, pafosa, qışqırığa, boşuna çə-ğırışlara yol vermadən, ürəyinin piçiltitərini və-tənə söyləyən, Vətəni Allahi bilib səcdəsinə qalxan, Vətənlə səhbətləşən bir şairin dərididir:

*Vətən, öpüb səni gözüm üstünə,
Qoymasam, gözümün üstü qurusun!*

Bu, Yerlə-Göyü, Arazla-Kürü özündə bir-leşdirən, azadlıq, istiqlal mövzusunda ən çox əsərlər yazaraq, sonunda tənhalasən, məzəri itən (itirilən), xalqıyla "ölən", dirilən (xalqı özümü tapandan sonra məzəri tapılan) hadilərin dərididir:

*Baxır Göyə Yer Hadidə,
Axır Araz, Kür Hadidə!
Yüz ildir ki, bir Hadidə
Gör neçə Hadi yaşayır.*

Bu dərd sevgidir!

*Qoşulmayan qoşqu məqər sevgidir?
Sevirsənsə, bir qarışqa sevgidir.
Dərdi sevmək tamam başqa sevgidir,
Yaranandan mən dərdimi sevirəm.*

(Təzada baxın! Dərd və sevgi!)

***

Sahib Camal yaradıcılığında Allahla Vətən sevgisi o qədər qoşa addimlaşır ki, bəzən o ad-dimləri bir-birindən ayırmak olmur. Bu sevgi bir-birinə qarışır - Allah Vətənləşir, Vətən Al-lahlaşır. Bəzən özünü bu iki sevginin arasında - içində görən şair, bəzən də o sevginin özü olub Allahına qovuşmağa can atır:

*Qol çəkim, sən də qol çək,
Məndən Allaha yol çək!
"Məndən Allaha yol çək"*

"Bilin ki, Allah insanla onun qəlbini arasına girər (insanın bütün varlığına hakim olar; Allah ürkəklərən keçən hər şeyi bilir, bütün ürkəklərin ixtiyarı da Onun əlindədir) və siz axırdı Onun hüzuruna cəm ediləcəksiniz!" (Ənfal surəsi 24)

Sahib Camal Məmmədin Allahlə səhbətləri bəzən oxucuya şairin Allaha aadığı meydan, Allahlıq iddiası, sözünü Allahdan yuxarıda gör-mək (Allah ən əvvəl sözü yaradıb) kimi hissələr aşayırlı;

*Allah, sənin yanında
Ağac varmı, daş varmı?*

Yaxud:

*Tanrıım, işıqsızdır, işıqlandırıım...
(Allahın qapısını)*

Və yaxud:

*Gecənin altında mən də görmürəm,
Qaranlıq üzüdür Allah dünyasını.*

Lakin "Elm əhli və aql sahiblərindən heç kim, gözəl olan şeirə qarşı çıxmaz" (İbni Abdi'l-Bərr). Və oxucunun asılık kimi qəbul etdiyi fi-kirlər un dənələrinin suyla qarışandan sonra yoğunlub bütünləşdiyi kimi bütövləşir;

*Bəlkə, Tanrı bir quru sözüdür bu dünyasını,
Yer astarı, göy də ki üzüdür bu dünyasını.*

Göylərdəki quşlara, buludlara nə qədər "göylər mənimdir", deyə meydan oxuyur;

*Bu şair yeni Göy tapıb,
Ey quş, özündə hey tapıb,
O göydən bu yana çəkil!*

Daha böyük dəndlər iddiasına düşür, Allahın dərdini çəkir:

*Dünyanın dərdini nə var, çəkəcək.
Allahın dərdini çəkən adama.*

Bəzən irfana sari yol alır:

*Sonumdayam, hecimdəyəm,
Yol gedirəm, köcumdəyəm.
Mən özüm öz içimdəyəm,
Cölümə çıxsam, ölcəm.*

Və yaxud:

*Təmizləyin ulduzlardan,
Ölürəm, Göyü boşaldın!*

Amma sonunda, Allahda özünü tapır - özündə Allaha tapınır:

Və yaxud:

*Sözünü gerçəyə sari,
Üzünü gögçəyə sari,
Özünü Gögçəyə sari
Azca əyəm bizim dağlar.*

O, bərəkətli torpağına, halal el-obasına, məğrur dağlarına bağlı insandır. Dəfələrlə mər-kəzə dəvət ediblər, lakin şair:

*Bir ayaq altında, bir baş üstündə,
Mən elə bu kənddə yaşayacağam!
Oturub bu kənddə bir daş üstündə,
Dünyanın dərdini daşıyacağam.*

- deyərək, dünyada baş verənləri izləmək, o olanlara səbəb olmaq (elmi, təhsili, ədəbiyyati, mədəniyyəti ilə), dünyadan dərdini daşıma üçün ünvanın nə fərqi fikrində dayanıb. (Bu arada, kiçik bir şəhərdə - Gəncədə yaşayaraq elmi, zekası, dini-falsəfəsi, poeziyası ilə dün-yaya meydan oxuyan Nizami yada düşür:

*Nizami bir fildir, yox bərabəri,
Söz incisi ondan aldı dəyəri,
Gəncədə olsa da aramı onun,
Xəzinələr üstədir məqəmi onun.*

(Ə. Nəvai)

...Kitab həm də ona görə özünəməxsusdur ki, sərhəddi - fəslə bölgüsü yoxdur, göylər ki-mi...

*Göyün ancaq Göyü olar,
Bölnüməz, bölgəsi olmaz.*

Kitabın önsözündə filologiya elmləri doktor-ru İslam Sadiq yazır: "Sahib Camal ruhu azad, duyguları, düşüncələri yalançı sərhədlərə siğ-mayan şairdi. Onun içində həmişə bir azadlıq odu yanıb".

*Azadlıq (istəyirəm)
Azadlıq ən çox!
Çünki
Dünyanın da ilki:
Gözəllik
Azadlıq
Sevgi!*

Sevgi şairi olan Sahib Camalın bu kitabda sevgi şeirlərinin az yer alması (kitab başdan-başa sevgidir - Allaha sevgi! Vətəna sevgi! İnsan-lara sevgi! Dərdə sevgi! Əbədiyyət - İrfana sevgi!) müdriklik dənəmini yaşayan bir insanın sevgi, gözəllik, azadlıq dənəminə keçisinin tə-zahüründür.

Sahib Camal Gədəbəy şəhərində - 1 nömrəli orta məktəbdə müəllim işləyir. Onun (Koroğ-lunun) məktəbde (Çənlibeldə) yetirdiyi şagird-lərinin (dəlilərinin) əksəriyyəti ali məktəblərə qəbul olur:

*Sinifdə meydan açdım,
Sinif oldu Çənlibel,
Mən da Koroğlusunu.
...şagirdlərim oldu dəlilərim,
Yazdlar, oxudular. Yazdıqca, oxuduqca
Könlümə sevinc toxudular.*

Sahib Camal Məmməd informasiya, texnika-şərinin telebəliyilə de ayaqlaşır. Sosial şəbəkə-lərde ədəbiyyatdan danışır, izləyicilərini maa-rifləndirir. Sahib Camal folklorumuza o qədər bağlıdır ki, sazda ifani bacarır, saz havalarını gözəl bilir, mahnılarını özünün fərqli, ürəyə-yatımlı zil səsində havalandırır. Bundan əlavə, Sahib Camal kühnə kişilərdəndir - müdrik, ağır oturmuşlu, batman gərdənləri, qonaqlı-qaralı...

Oxularla səkkizinci görüş olan kitabın mübarək, Sahib Camal!

*Qoy mənim (sənin) bu şeirim(n) son məktub olsun,
Sonuncu Şəhidin adaxlısına!*

İradə Aytel

"Ədəbiyyatın dilini elə ədəbi formada kəsirlər"

Şair Ələsgər Əhməd "Adalət.az" saytına müsahibə verib.

- Ələsgər, bu yaxınlarda AYB-nin verdiyi təqaüddən imtina etdiyin haqqında sosial şəbəkədə status paylaşdırın. Bir az bu bərədə danışaq..

- Daha doğrusu, vermək istədiyi təqaüddən. Özün də yaxşı bilir-sən ki, bəzən ədəbiyyatın dilini elə ədəbi formada kəsirlər. Bu mənim qərarımmdan savayı dünyanın hər söz masasında təkmilləşmiş edam üsuludur. Yazı adamı en çox hissələrə arxayınlaşır, mən də hissime arxayınlaşır, imtina etdim.

- Hansı hissələrə? Düşündün ki, qəbul edib, azadlığını itirəcəksən?

- Mən azadlığımı zəncir səslərinin ritmində əldə etmişəm, belə asanlıqla itirmərəm. Lakin, bunu bilməyənlər də var. Nəcə ki, pərdə endirilən zaman alqışlayan tamaşaçı, pərdə arxasını bilmir. Ona görə də ele etmək lazımdır ki, "heyif, bu bilete verdiyim pula" deməyəsən. 5 nəfər, 10 nəfər oxuyursa, inanırsa, səmimiyyəti zədələməyə ehtiyac yoxdur. Mən ac qalmadan qorxmuram, təki söz qidasından özərini məhrum etməsinlər. Yeni şeirlərimin birində belə bir ifadə var:

**"hətta bir şeirim, 5 məhkuma
məhkəmədə vəkil olsun
Özüm,
Nazim kimi sürgün hayatı
yaşamağa da razıyam"**

- Ələsgər, bir ara iddialar səsləndirirdin ki, məndən yaxşı şair yoxdu, gənclərdən mənə heç kim rəqib ola bilməz. Hərdən qaynaqlanır bu eço? Söz olsun deyə deyirsən, yoxsa iddiaların heqiqətən belədir?

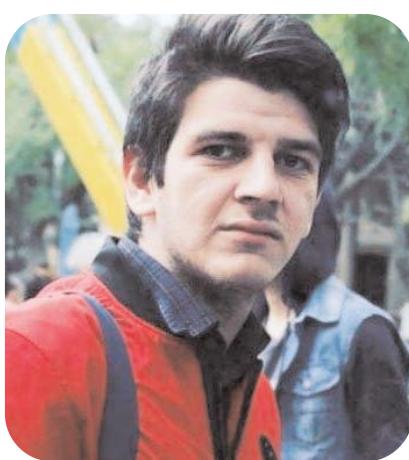
- Prestij filminde belə bir hissə var: "İnsanlara sehrbaz olduğunu de, lakin sehrini göstərmə. Onlar bunu görmək üçün sənə yalvaracaqlar. Göstərsən, marağın itəcək". Demişəm, hətta eleləri var ki, şeir yazırlar, onlara istinadən hełə də keçərlidir bu fikir. Di gəl, sehrbazam dediyim insanların ço-

xu həqiqətən bu şehri özərini görürler. Artıq sehrbazam demirəm, onlar cubuğun rəngini bilirlər.

- **Adlar çəkə bilərsən? Məsələn, məshhurdur, çoxluq bəyənir, amma yaza bilmir?**

- Mühitin yaridan çoxu.

- **Konkret adlar çəkə bilərsən yəni?**

- Sırf şeir kontingentindən danışsam, həddindən artıq pis vəziyyətdir. Yəni, tutalım mən yazmiram, amma bilirəm də sən bunu hardan götürmüsən, iddian belə plagiati.

- **Plagiat edirlər? Bəlkə 2-3 nəfərin adını çəkəsən? Dəqiqlik olsun deyə..**

- Bir dəfə adlar çekmişəm, onlar düzəlmək istəmədi, digərləri heç düzəlməz.

- **Bəs, yaxşı yazar, əsl istedad bildiyin kimlərə varmı? Onların adını çəkə bilərsənmı? Yoxsa, eqona sığmır bu da?**

- Bax, bu gözəldir. Deyim də sənə, sırf gənclərdən. Rauf Ra var, adamin həqiqətənin iliyindədir sənət. Məsələn sənən də istedadın boyun qədər böyükdür. Seymour Su. Adam yaza bilir, amma yaza bilmədiyini düşünür. Cəlal adlı bir nəfər var, "Siyah" ləqəbi ilə yazır. Parlayacaq və bu fikrimi təsdiqləyəcəksən. Şvartsmani yeni oxuyuram, o da cəlb edir. Çox oldu e, ele bil (gülür).

- Bir şeir kitabın var, biri də çapa gedəcək. Adətən, şeir kitabı çox olan adama lağ edirlər. Gənc yaşıda iki şeir kitabı çox deyil ki? Həm də şairlər bir yer-

dən sonra nəsrə keçir çox vaxt. Sən də necə? 60 yaşında da şeir kitabı çıxarıcaqsan?

- Bilmək olmaz, ikinci kitabdan sonra bəlkə heç nə yazmadım. Birinci kitab bilərsən nəyə oxşayır? O, olur e, məhəllə futbolunda kənardan bir uşaq baxır oynamaq üçün. Top çıxanda götürüb, çiləyir oyuna salırlar. Məndə də bu idi. Oyun ikinci kitabdadır, mənə, komandanı qalib edəcəyəm. Nəşr isə oyundan sonrakı hekayələrdir, hełə bilmək olmaz.

- **Sən meyxanadan gelmişən şeirə, amma indi meyxanana bəyənmirsən.. Niye ciddi qəbul etmirsən meyxanani?**

- Bəyənmirəm? Bunu kim dedi ki? Mən istədiyim vaxt meyxana da deyirəm. Ancaq ki, çevrədən uzağam.

Üstəlik, sırf meyxanaçı kimi tənənən adamların müasir poeziya kinayə fikirləri gülməli gelir mənə. Deyirlər, bədahətən daha yaxşı söz deyirik. İnan ki, heç biri yaxşı söz demir. Meyxana isə dəyərdir.

- **Amma bədahətən yaxşı söz nümunələri var axı. Bu halda necə deyə bilərsən ki, heç biri yaxşı söz demir?**

- Heç biri demədim. Yeni şeirə kin bəsləyənləri nəzərdə tuturam. Füzulinin adını düz yaza bilməyən adamlar, qəzelin zirvə olduğunu düşünür və iyrənc polimika yaradır. Ele meyxana ilə də cavab vermək olar onlara. Əfsuslar ki, zaman boşa xərcənəsi hədiyyə deyil.

- **Zamanı bir neçə saniyəlik ayırıb, şeirə o cür yanaşan meyxanaçılara bir qafiyə ilə cavab versən, nə deyərdin?**

- **Min deməkdənsə,
onu yazmaq xeyirdir aləmə
Sən sözə hakim ol,
olsun onda şahid məhkəmə**

- **Müsahibə üçün təşəkkür edirdik.**

- Xoş oldu, mən də.

Söhbətləşdi;
Orxan Saffari

XII əsrin dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvi, yaradıcılığında dərin məzmun və fikri əhatə dağışına görə nadir zəka sahiblərindəndir. Nizami yaradıcılığı bütün tarixi dövrlərdə yüksək hümanist ideyalar aşılamaqla, insanları qarşılaşlı məhəbbət, ictimai ədalət, elmə, zəhmətə ehtiram ruhunda tərbiyə etdiyi kimi bu gün də mütərəqqi bədii əhəmiyyətini qoruyub saxlamışdır.

Təsadüfi deyildir ki, dahi şairin anadan olmasının 880 illiyi bütün şərqi xalqlarının diqqət mərkəzindədir.

Böyük Nizaminin dünya səhərətinə nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2021-ci il 5 yanvar tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında 2021-ci il "Nizami Gəncəvi il" elan etmişdir. Bu ədəbi hadisə klassik ırsimizin dahi şəxsiyyətlərinin həyat və yaradıcılığına ölkəmizdə göstərilən diqqət və məqsəd-yönlü siyasetin bariz nümunəsidir. Bu məqsədə AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin Xaçanı Şirvanı adına Aran regional filialı da tədbirlər planı işləyib hazırlanmışdır. Tədbirlər planında nəzərdə tutulduğu kimi, Aran regional filialı il

"Qüvvət elmdədir..." adlı

Nizami mühazirəsi keçirilmişdir

ərzində Rayon Təhsil şöbəsi ilə birlikdə "Qüvvət elmdədir! Başqa cür heç kas, Heç kəsa üstünlük eyləye bilməz..." devizi ilə Nizami mühazirələri" keçirilməsinə start vermişdir. İlk mühazirə 5 may tarixində ZOOM platformasında onlayn formatda baş tutmuşdur. İlk olaraq onlaysın tədbiri AMEA N.Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin Aran regional filialının müdürü Yaqt Bahadurqızı açaraq qeyd etmişdir ki, XII əsrə dahi şairimiz Nizami Gəncəvi elmin insan hayatındaki əhəmiyyətini, onun yaradıcı rolunu düzgün qiymətləndirmiş, öz eserlərində bir sira elmi məsələlərə toxunmuşdur. Nizami elmə, elm adəmə olan müsbət münasibətini mühazirələrimizin devizi kimi qəbul etdiyimiz kələmənda layiqli şəkildə ifadə etmişdir. Mühazirələrimizin məqsədi gənc nəslin Nizami ırsının mərağının artırılması, onlara şairin yaradıcılığının bütün aspektlərində öyrənilməsini tömən etməkdir.

Sonra AMEA Folklor İnstitutun şöbə müdürü, filologiya elmləri doktoru Ağaverdi Xəlil "Nizami Gəncəvi yaradıcılığının folklor qaynaqları" mövzusunda mühazirə söyleyərək Nizamini öz əsərlərində Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının bütün nümunələrindən: atalar sözlerindən, məsəllərdən, osatıv və əfsanələrdən, rovayatlarından, nəğallardan, dastanlardan yaradıcı şəkildə istifadə etməsindən bəhs etmişdir. "Xəmsə" dən nümunələrlə fikirlərini təsdiqləmişdir.

Mühazirədə Kürdəmir rayon ümumtəhsil məktəblərinin sayılı-seçilən dil-adəbiyyat müəllimləri və Nizami yaradıcılığına maraqlı göstərən X-XI sinif şagirdləri iştirak etmişlər. Sonda mühazirəçi diniyəticilərin suallarını cavablandırılmışdır. Kürdəmir rayon Təhsil şöbəsinin müdürü Rəfail Məmmədov təhsil işçiləri adından mühazirəçiyə və onlaysın mühazirənin moderatoruna təşəkkürünü bildirmişdir.

Lənkəran rayonu Nərimanabad qəsəbə sakini İbadov Vüdadi Salman oğlunu Daşınmaz Əmlak Dövlət Reyster Xidməti tərəfindən verilmiş (reyestr №802013073787) Torpaq sahəsinin plan və ölçüsü (NAA004132) itdiyin üçün etibarsız sayılsın.

Aqil Abbas Xalq şairi

Musa Yaqubun

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun doğmalarına dərin hüznlə başsağlığı verir.

Aqil Abbas Xalq artisti

Arif Quliyevin

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun doğmalarına dərin hüznlə başsağlığı verir.

Əbülfət Mədətoğlu Xalq şairi

Musa Yaqubun

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun doğmalarına dərin hüznlə başsağlığı verir.

Ramiz Məmmədzadə və Yusif Həsənbəy Xalq şairi

Fikret Qocanın

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və mərhumun doğmalarına dərin hüznlə başsağlığı verirlər.

Faiq Qismətoğlu yaxın dostu, Xalq artisti

Arif Quliyevin

vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun doğmalarına dərin hüznlə başsağlığı verir.

Messinin "Barselona" prezidentinə yazdığı sərt mesaj

"Catalunya Radio" "Barselona"nın kapitanı Lionel Messinin klubun sabiq prezidenti Xosep Bartomeu ilə münasibətlərinə dair yeni məlumat yayıb.

Qol.az xəber verir ki, Ronald Kumanın baş məşqçi vəzifəsinə təyinatından sonra argentalı onurla görüşüb.

Görüş zamanı hücumçu bildirib ki, böyük ehtimalla mövsümün sonu komandanı tərk edəcək. Elə həmin günü mediada Messidən "Barselona"dan ayrılaceğə barədə

xəbərlər yayılıb. Messinin fikrincə, bu informasiyanı KİV-lərə məhz klubun o vaxtkı prezidenti

Bartomeu ötürüb. Bundan sonra Leo Bartomeuya belə bir sərt sms göndərib:

"Sən informasiya sizdirirsən. Yenə də mənə zərbə vurmaq istəyirsən".

Bundan 5 gün sonra Messi rəsmi qaydada klubə müraciət edərək transferinə razılıq istəyib. Amma ondan daha bir il komandada qalmağı xahiş ediblər.

Messinin "Barselona" ilə müqaviləsi bu mövsümün sonu başa çatır.

Təsisçi və baş məsləhətçi:
Aqil Abbas

Baş redaktor:
İradə Tunçay

Qəzet "Ədalət" qəzetinin bilgisayar mərkəzində
yüklüb sehfələnmiş və "Son dakika" MMC
Neşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Müelliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

KAPITAL Bankın 1 saylı Nəsimi rayon filialı.

kod: 200112 h\nh

Müxbir hesab: 0137010001994

S.W.I.F.T. Bik: AIIBAZ 2xhesab N:

3807001941100451111 VOEN: 1300456161

İndeks:0107 Qeydiyyat nömrəsi 100

Ünvan: Bakı AZ 1073, Mətbuat prospekti, 529-cu mahalla,
"AZƏRBAYCAN" neşriyyatı, 6-ci mərtəbə.

Telefon: 538-05-50, 538-51-31, 534-55-98 Faks: 539-80-26

adaletqezeti@rambler.ru

adaletqezeti@mail.ru, adaletqezeti@box.az

Tiraj: 2000

Sifariş: 94

Çapa imzalanmışdır:
07.05.2021

16 ƏDALƏT •

8 may 2021-ci il